

Tarup Skole

Odense Kommune

LÆSEPOLITIK

KÆRE KOLLEGER

Med den megen fokus på PISA undersøgelser og lignende, er det især indenfor området faglig læsning, der er sket ændringer i de Nye Fælles Mål.

Som noget nyt er det ikke længere kun dansk lærerne, der skal varetage læseundervisningen. Det giver god mening.

På Tarup Skole skal læsning være en del af alle boglige fag. Det skal ikke ses som en ekstra byrde, men som en hjælp til at få det optimale ud af undervisningen.

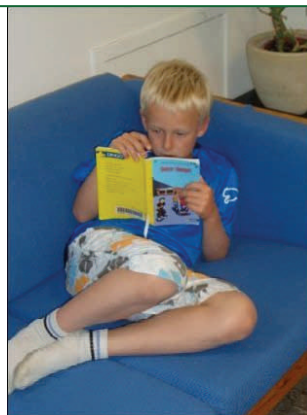
Når det er sagt, så skal der ikke være nogen tvivl om, at det at implementere no-

get nyt altid vil kræve en ekstra indsats i begyndelsen. Mange af os vil være nødt til at ændre i vores praksisteori.

Med praksisteori forstås den enkelte lærers private og sammenvævede, men stadig foranderlige system af kundskab, erfaring og værdier, der til enhver tid har betydning for lærerens undervisningspraksis.

Eller sagt lidt enklere – vi har alle en bestemt måde at gøre tingene på, nogle faste vaner og forestillinger om, hvordan vi vil have tingene gjort.

Hvis noget nyt skal have en chance for at blive en del af

vores måde at gøre tingene på, er vi nødt til at være indstillede på at ændre i vores praksisteori.

Peter går til købmanden og køber to liter mælk. Dagen efter køber han det dobbelte.

Opgaver af denne art kræver gode evner indenfor både matematik og læsning når man går i indskoling.

LÆSEPOLITIKKEN INDEHOLDER:

- Anbefalinger til hvordan undervisningen i læsning kan varetages for hver årsgang
- Retningslinjer for, hvordan læsning bliver en del af årsplanerne i alle boglige fag
- Retningslinjer for test af læsefærdigheder gennem hele skoleforløbet
- Procedurer for evaluering af læseundervisningen efter hvert klassetrin, således at progressionen fastholdes
- Placering af faste læsekurser gennem hele skoleforløbet
- Varetagelse af elever med læsevanskeligheder
- Læsevejledernes rolle

FORMÅLET MED EN LÆSEPOLITIK

Vi underviser i læsning for at sikre os, at eleverne gennem hele deres skoleforløb udvikler læselyst og læseglyde som grundlag for oplevelser, indsigt og personlig udvikling.

Eleverne skal beherske kulturteknikken læsning på et niveau, der sætter dem i stand til på alle trin i skoleforløbet at anvende læsning

funktionelt i deres læringsprocesser.

Med en læsepolitik og handleplan vil vi opnå, at tilegnelsen af kulturteknikken læsning foregår i en naturlig progression gennem hele skoleforløbet.

Læsepolitikken skal fungere som synliggørelse og en hjælp for alle lærere; som

en rød tråd for læseundervisningen.

Det siger sig selv, at denne læsepolitik er et dynamisk dokument med jævnlige opdateringer indenfor læseforskning og undervisning.

Denne læsepolitik er lavet med udgangspunkt i materiale fra SKOLEN PÅ LA COURS VEJ

INDHOLD

OM LÆSNING 2

INDSKOLINGEN 5

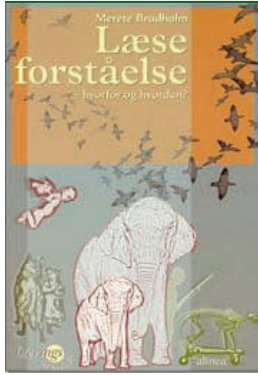
MELLEMTRINNET 14

UDSKOLINGEN 20

STRATEGIER 27

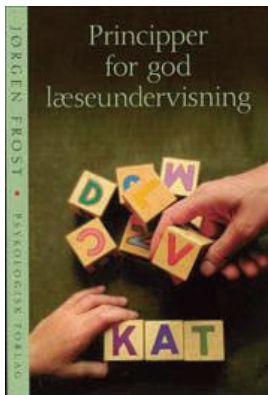
ÅRSPLANERNE 30

LÆSEVEJLEDEREN 31

Læseforståelse - hvorfor og hvordan af Merete Brudholm ; både om læsning af skøn- og faglitteratur. For mellemtrinnet og udskolingen.

DEN INTERAKTIVE LÆSEMODEL ILLUSTRERER ALLE DE OMRÅDER, DET ER NØDVENDIGT AT ARBEJDE MED, FOR AT OPNÅ EN GOD LÆSEFÆRDIGHED

Principper for god læseundervisning af Jørgen Frost; En grundbog om læsning mest for indskolingen

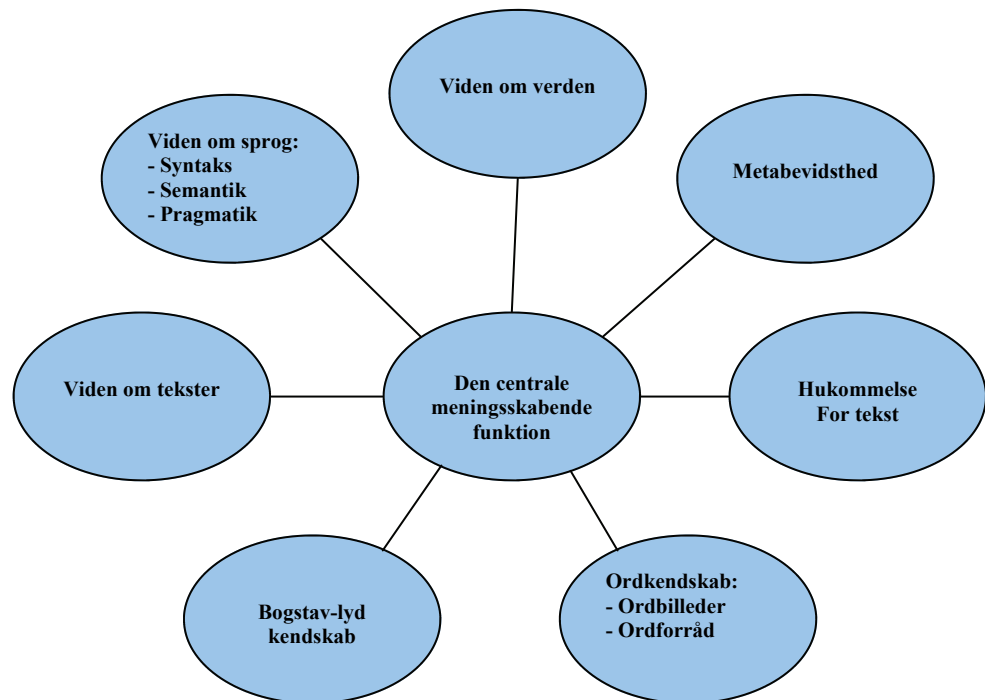
BETRAGTNINGER OM LÆSNING

En god læsefærdighed består helt overordnet af to hovedkomponenter, nemlig afkodning og læseforståelse.

Afkodning forstået som den færdighed, der sætter os i stand til at se, at krusedullerne på papiret repræsenterer bogstaver, at bogstaverne har hver deres navne og lyde, og hvis man sætter lyde-

ne sammen opstår der ord – ord vi genkender fra det talte sprog. I begyndelsen hakker vi i det og går i stå, men med øvelse automatiseres færdigheden; vi mestrer færdigheden at afkode. Afkodning i sig selv har ingen værdi. Først når vi opnår en forståelse af det, vi afkoder, kan man tale om, at vi læser.

Ovenstående er en rigtig, men lidt unuanceret betragtning om, hvad læsning er. På Tarup Skole vil vi derfor betragte det at være i besiddelse af en god læsefærdighed gennem Den interaktive læsemodel. I det efterfølgende vil vi kort gennemgå indholdet af modellen.

VIDEN OM VERDEN

Vores Viden om verden har betydning for vores udbytte af at læse en tekst. Lidt abstrakt kan man forestille sig vores viden som struktureret i skemaer. Enhver tekst kan ses som en invitation til læseren om at aktivere et skema. Ved læsning aktiveres skemaer, som hjælper læseren til at organisere det læste; og efter læsningen hjælper skemaerne læseren til at huske det læste. Hvis teksten indeholder viden, vi allerede besidder i forvejen, vil man-

ge skemaer blive aktiveret; det vil være meget let for os at læse og forstå indholdet af teksten. Hvis alt indholdet i en tekst er nyt for os, og måske beskrevet i et sprog, vi ikke er vant til, kan vi komme i situationer, hvor næsten ingen skemaer aktiveres; i disse tilfælde får vi et meget lille udbytte af det læste.

Til viden om verden hører også evnen til at kunne drage følgeslutninger (at danne inferenser). Et eksempel:

Jonas var inviteret til Louises fødselsdag. Han spekulerede på, om han havde råd til en god bog. Han gik ind på sit værelse og rystede sparegrisen. Den gav ingen lyd fra sig. Jonas satte sig tungt ned på sin seng.

Der står ingen steder i denne tekst, at Jonas ikke har råd til at købe en bog, og at det gør ham trist til mode. Det er læserens evne til at gå bag om tekstens eksplicite udsagn, der er afgørende for udbyttet af teksten.

VIDEN OM SPROG

Elevens viden om sprog har også betydning for udbyttet ved læsning af en tekst.

Ved syntaks menes tekstens opbygning. Rækkefølgen af leddene i en sætning kan varieres, og det har betydning for indholdet. Det er ikke lige meget om ”drengen slår pigen” eller om ”pigen slår drengen”.

Det er sværere at læse tekster med lange sætninger end tekster med korte sætninger. Det er sværere at læse tekster med mange indskudte sætninger, end tekster uden indskudte sætninger. Det er sværere at læse tekster med passivkonstruktioner end tekster uden disse. Alt dette betyder

ikke, at vi helt skal undgå tekster med lange sætninger, med mange indskudte sætninger eller med passivkonstruktioner; men det betyder, at vi som lærere skal være opmærksomme på disse forhold og tage højde for det i vores undervisning.

Ved semantik menes tekstens indholdsmæssige betydning. Hertil hører elevernes evne til at kunne følge den røde tråd gennem en tekst (kohærens) og elevernes evne til eksempelvis at kunne gennemskue tekstbånd (kohæsi).

Ved pragmatik forstås enkeltords egentlige betydning i den sammen-

hæng, de optræder i. Tekster med mange lange, svære og sjældne ord er sværere at læse end tekster uden disse ord.

En tekst bliver også sværere at læse, hvis ord bruges i en anden sammenhæng – eller med en anden betydning, end det normalt er tilfældet.

En ”søjle” vil for de fleste af os være noget, vi kan se i forbindelse med en flot bygning, men for en matematiker er søjlen måske bare en del af et diagram.

VIDEN OM TEKSTER

Elevens viden om tekster har også betydning for den samlede læseforståelse.

Det er vigtigt for læseren at kunne forudsige inden for hvilken ramme, teksten skal forstås.

De fleste læsere har en forventning om, at hvis en tekst begynder med ”Der var engang” så vil resten af teksten holde sig inden for et mønster, der er forudsigeligt. Genrebevidsthed giver en fornemmelse for, hvordan en tekst er bygget op, den vækker forventninger til, hvad der

skal ske i teksten – og dermed en bedre forhåndsviden.

Formålet med en tekst danner grundlaget for en fornuftig opdeling i forskellige teksttyper.

Fortællende skønlitterære teksters formål har Astrid Lindgren beskrevet godt således: ”At læse bøger er at komme langt ud i den vide verden og dybt ind i sig selv.”

Informerende, faglitterære tekster har som oftest til formål at informere,

instruere, klassificere, overbevise, berette eller forklare.

Forskellene i teksternes formål betyder også forskelle i teksternes struktur og fortælleforhold.

Læserens evne til at kunne gennemskue teksttypen, har stor betydning for, hvilken læsemåde og hvilke læseforståelsesstrategier det vil hensigtsmæssigt at anvende – og dermed stor betydning for den samlede forståelse.

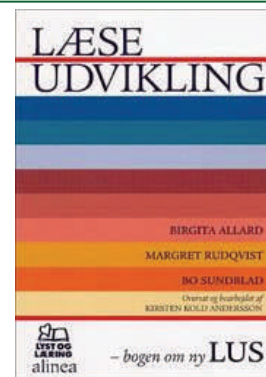
BOGSTAV-LYD OG ORDKENDSKAB

Bogstav-lyd kendskabet har direkte med afkodningsfærdigheden at gøre. Hvis læseren skal bruge for megen energi på afkodningen, går det ud over den centrale, meningskabende funktion.

Læserens ordkendskab har naturligvis stor betydning for udbyttet af læsningen. Ved ordbilleder forstås den egenskab ved afkodningen, der

sætter læseren i stand til at genkende hyppigt brugte ord alene ved ”ordets udseende.”

Det er også helt selvfølgelig, at en læser med et stort ordforråd får et markant større udbytte af en tekst, end en læser med et lille ordforråd.

LUS er et rigtig godt redskab til at få sat ord og struktur på elevernes læseudvikling primært i indskolingen og på mellemtrinnet

HUKOMMELSE OG METABEVIDSTHED

Læserens hukommelse for en tekst deles almindeligvis i en arbejdshukommelse og en langtidshukommelse.

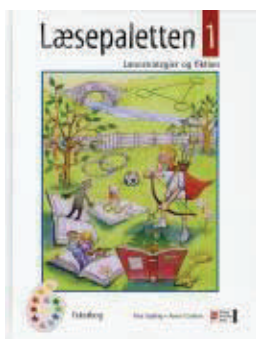
Arbejdshukommelsen bruges til at holde den røde tråd i en tekst. En læser, der finder en tekst uinteressant skal bruge meget mere energi for at få noget ud af teksten, end en motiveret læser skal.

Langtidshukommelsen bruges til at danne paralleller til andre tekster af samme type, eller med samme indholdsområde, som læseren tidligere har stiftet bekendtskab med.

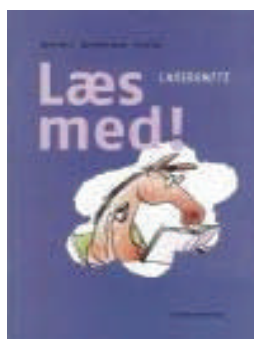
Læserens metabevindstthed har meget stor betydning for udbyttet af læsningen. Ved metabevindstthed forstås læserens opmærksomhed på egne tankeprocesser, bevidsthed om hvor-

når man forstår det, man læser – og hvordan man ændrer strategi, hvis man ikke forstår det, man læser.

En læser med en aktiv læseindstilling får et markant større udbytte af en tekst, end en læser, der bare afkoder derudaf. Alle disse dele, der har betydning for læserens samlede udbytte af læsningen, er vi nødt til at tage højde for i vores læseundervisning.

Super materiale til at få styr på læsestrategier i indskolingen (3.-4. kl.)

Super materiale til at få styr på læseteknikker, hastighed, notater m.m. i faglig læsning på mellemtrinnet (6.-7. kl.)

Super materiale til læseteknikker, hastighedstræning, notatteknikker m.m. - primært til udskolingen (7.-8. kl.)

LÆSEVANSKELIGHEDER

Nogle børn har større eller mindre problemer med at lære at læse.

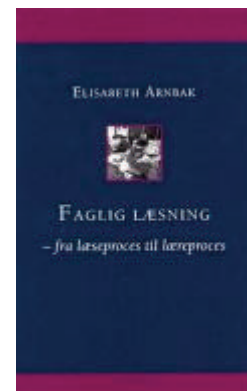
Tarup Skole har gode erfaringer med at tilbyde en tidlig læseindsats for eleverne i indskolingen.

Det drejer sig om børn der har haft vanskeligheder med at tilegne sig individuelle læsestrategier i klasseundervisningen.

Den overordnede strategi for tidlig læsehjælp er en tidlig opsporing af børn med særlige behov og en hurtig, fleksibel, intensiv og kvalificeret indsats i forhold til disse børn med inddragelse af forældrene i arbejdet.

På Tarup Skole er det specialcentret der står for testning kurser og vejledning.

Nyere forskning viser, at en tidlig indsats i det hele taget minimerer behovet for specialundervisning. Derfor prioriterer vi på Tarup Skole en del timer på den foregribende læse- og skriveundervisning.

Faglig læsning af Elisabeth Arnbak er delt op i en teoretisk del om læsning og læring og en praktisk del med masser af ideer til den konkrete undervisning i faglig læsning.

LÆSNING I INDSKOLINGEN

Generelle betragtninger

Når man spørger børn, hvad de skal lære, når de kommer i skole, vil de fleste svare, at de skal lære at læse. Et vigtigt mål for Tarup Skole er netop at sørge for, at alle elever får mulighed for en vellykket læse/skriveudvikling.

I dag indgår læsning og skrivning i samtlige af skolens fag, i stort set alle uddannelser, på arbejdspladsen, i hjemmet og i samfundslivet. Gode læse kvalifikationer er altså et krav fra det moderne samfund. Men læsning er ikke mindst viden, oplevelser og erfaringer. Dette gælder i menneskets arbejds- og uddannelses liv, men også i fritiden.

På Tarup Skole betragter vi læsning og skrivning som ligeværdige elementer i den samlede læseudvikling. De understøtter hinanden, og begge dele skal udvikles løbende og igennem et helt skoleliv. Derfor skelner vi ikke imellem dem, og når vi i nedenstående beskrivelse skriver læsning, menes der begge dele af læseudviklingen – altså både skrive- og læse udviklingen.

Læsning er et sprog

Prøv at forestille dig bare én dag ikke at kunne læse, ingen bustider, ingen skilte, ingen tekst på arbejdet, ingen beskeder, ingen huskesedler, ingen tv-tekster osv. Det ville være en meget mærkelig dag!

Læsning er sprog og derfor en livslang og dynamisk proces, der starter allerede før skolestart. En proces hvor menneskets aktivitet og nysgerrighed er vigtig, og en proces hvor anerkendelse af samme fra omverden er en afgørende faktor.

Meget tidligt begynder børn at lege med sproget. De laver lyde, efterligner tone og rytme i de voksnes tale, de aflæser fagter og ansigtsudtryk. Små børn nyder at lytte til kendte børnerim og børneremser og at lege klappekage og erfare og opleve gentagelser ved oplæsning.

Disse ting udvikler børns sprog. Hver gang noget lykkes for barnet, udvikler det sig. Barnets tidlige sproglige udvikling er af afgørende betydning

for den senere læseudvikling.

Forældreindflydelse

For at give barnet de bedste muligheder for at lære at læse og skrive, kan elevernes forældre i samarbejde med skolen hjælpe meget. Det er rigtig godt, hvis barnet er vant til at få læst op. Jo mere højtlesning et barn har været præsenteret for, jo større lyst har det til selv at lære at læse, og jo større forudsætninger for sprog har barnet, og dermed en god bagage til den videre læse/skrive udvikling.

Det er også vigtigt, at børnene får en viden om, at læsning og skrivning er vigtige redskaber, der gør det muligt for dem at foretage sig mange ting i deres liv.

For at få forældrene på banen i arbejdet omkring elevernes læseudvikling, vil vi udarbejde en folder om læsning, der er tilpasset forældre til elever i indskoling.

LÆSNING I BØRNEHAVEKLASSEN

FASTE TILTAG

Inden skole start

holdes møde med institutions lederne om kommende elever, som evt. har sprogstøtte i børnehaven – børnehaveklasseleder, talepædagog, skoleleder/ pædagogisk leder, evt. tosproglærer i indskoling og SFO.

I november

holdes der klassekonference med ledelsen, børnehaveklasseleder, pædagog, talepædagog, SFO-leder, tosproglærer samt læsevejleder. dagog, evt. tosproglærer, kommende klasselærer, skoleleder/ pædagogisk leder og specialcentret.

I maj

afholdes der klassekonference med børnehaveklasselærer, SFO – pæ-

MÅL - TRINMÅL EFTER 0. KLASSE

Mundtligt:

- er sproglig parat til at lære at læse
- har et rimeligt ord - og begrebsforråd
- sætter pris på en god historie/ eventyr
- er fonologisk opmærksom

Læsning:

- kan læse sit eget navn
- kan legelæse
- kender den korrekte læseretning
- kender bogstavernes navne og lyde
- kan høre et ords begyndelseslyd

Skrivning:

- kan skrive sit eget navn
- kan legeskrive til egne tegninger
- forstår at skrift kan bruges til noget

FORMÅL:

AT STYRKE OG UDVIKLE ELEVERNES SPROGLIGE FÆRDIGHEDER SAMT AT GØRE ELEVERNE SPROGLIGT PARATE TIL DEN FREMTIDIGE LÆSE- OG SPROGINDLÆRING.

AKTIVITETER

Klasseværelset forsynes med mange billedbøger og andet materiale der inspirerer til at legeskrive og - læse (magnetbogstaver, papskilte, brevpapir, postkasse, postkort, huskesedler, computere osv.) Hjemmene informeres om deres betydning for læseindlæringen, og bør opfordres til at læse /

billedlæse / stimulere / samtale med deres barn. Elever i 0. klasse kan låne bøger med hjem fra skolens bibliotek.

Forældre modtager en folder fra biblioteket med forslag til hvordan der kan læses hjemme. Endvidere opfordres forældrene til at bruge elevweb-adgangen på sko-

lens hjemmeside.

Lyd og bogstavindlæring påbegyndes i form af arbejde med sprogligopmærksomhed, arbejde med lyde og navne, med rim og remser og lignende.

Læseindlæringen foregår så mange læringsstile tilgodeses.

ANBEFALELSVÆRDIGE MATERIALER

- På vej til min første læsning
- ”Big Books”
- Rim og remser
- Læse let bøger
- Prins Purk
- Kiwikassen
- Læsekurser fra Danskudvalget
- Div. kopimapper
- IT-programmer fx EMU, Mikroværkstedet og skrive-støtte

LÆSNING I BØRNEHAVEKLASSEN

EVALUERING

Børnehaveklasseleder foretager læseevalueringsopgaver i starten af skoleåret (september - oktober).

Materiale: Fx Læseevaluering på begyndertrinet – Store bogstaver, Vokaler, Find billedet.

Testlærer foretager en individuel prøve med de børn, der ikke klarer læseevalueringsopgaverne tilfredsstillende.

Materiale: Fx Læseevaluering på begyndertrinet Bogstavbenævnelse.

Børnehaveklasselederen foretager KTI-testen (Kontrolleret tegneiagttagelse) i september.

Børnehaveklasseleder foretager læseevalueringsopgaver i april.

Materiale: Læseevaluering på begyndertrinet – Alle bogstaver, Konsonanter, forlyd og rimdel, Find billedet.

Testlærer foretager en individuel prøve med de børn, der ikke klarer læseevalueringsopgaverne tilfredsstillende

Materiale: Læseevaluering på begyndertrinet – Bogstavbenævnelse, Fonologisk analyse.

TYPISKE KENDETEGN FOR EN LÆSER PÅ DETTE NIVEAU

Eleven har lyst til at læse, kan i et vist omfang pjatte med ord og rim.

Eleven kender begreberne bogstav, ord og sætning.

Eleven kan ”legeskrive” og lidt senere ”børnestave.”

Eleven kan lytte aktivt til oplæsning og fortælling.

Eleven kan genfortælle og selv fortælle historier.

Eleven kan indgå i samtale og dialog.

Eleven forstår sammenhængen mellem skriftens tegn og talens lyd.

Eleven har fået et begyndende kendskab til de 3 alfabeter

LÆSNING I 1. KLASSE

FASTE TILTAG

Klassekonference afholdes efter læsetest fra specialcentret – pædagogisk leder, dansklærer, læsevejleder og læsekonsulent deltager.

Gode læsevaner
(læsesamarbejde)

mellem skole og hjem) støttes vha. folder og information via. Forældreintra. Iværksættelse af tidlig læsehjælp for elever med behov for det.

MÅL - TRINMÅL EFTER 1. KLASSE

Mundtligt:

- fortælle et hændelsesforløb uden hjælp
- samtale om tekster, eleven har hørt eller set
- erstatte lytte-/ talesituationen med en læse-/ skrivesituation

Læsning:

- anvende alfabetet (artikulation, lyd, navn, form)

- skelne mellem vokaler og konsonanter
- opdele lydrette ord i fonemer (enkelte lyde) og stavelser
- finde, tilføje og fjerne forlyd i lydrette ord
- læse enkle tekster med forståelse (lix 5-10) fx ”Ib er i skole.”

Skrivning:

- skrive små tekster, som eleven selv kan gengive

for andre evt. vha. ”børnestavning”.

Stavning:

- kunne anvende stavning svarende til trin 1 – viden om ord og bogstaver.

FORMÅL:

AT STYRKE OG UDVIKLE ELEVERNES SPROGLIGE FÆRDIGHEDER, AT GIVE ELEVERNE MULIGHED FOR AT ERFARE, AT LÆSNING OG SKRIVNING KAN GIVE OPLEVELSER OG VIDEN AT STIMULERE ELEVERNES LÆSE- OG SKRIVELYST

AKTIVITETER

Der bør være bøger og materialer, der vækker elevernes interesse for bogens verden og giver dem lyst til at læse og skrive.

ABC-sange
Differentieret repetition af sproglig opmærksomhed det første halve år.

Hver dag: lærerens oplæsning, læsning af fælles tekst og elevens selvstæn-

dige læsning. Arbejde med angrebsteknikker, lydglidning, prikke vokaler under og dele i stavelser. Kasser med indhold til læse- og skriveaktiviteter f.eks. posthus, prisskilte, brevpapir, regninger, vareskilte, kuverter, billetter, programmer og plakater

Medtænke læsning i emne-

og værkstedsundervisning. Skrive breve til familie, syg kammerat, personer på rejse etc. Skrive huske- og ønskesedler. Meddele om læse- og skriveaktiviteter til forældrene.

Læseindlæringen foregår så mange læringsstile tilgodeses.

ANBEFALELSVÆRDIGE MATERIALER

- Tid til dansk
- ”Big Books”
- Læse let bøger
- Kryds og tværs
- Kiwikassen
- På sporet af sproget
- Dagbogs skrivning
- Læsekurser fra Danskudvalget
- Div. kopimapper
- IT-programmer fx EMU, Mikroværkstedet og skrive-støtte

LÆSNING I 1. KLASSE

EVALUERING

Tidlig læsehjælplærere foretager Observation Survey- test på behovs- elever inden 1. novem- ber.

Der arbejdes med at læseregistrere eleverne ud fra LUS.

I starten af maj tages den kommunale læseprøve OS64 af dansklærer. Denne test skal sættes ind i en læsedidaktisk

ramme sammen med indskolingens læsevejleder.

Klasstrinsmøder

Elevhandleplaner

Elevsamtaler.

TYPISKE KENDETEGN FOR EN LÆSER PÅ DETTE NIVEAU

Eleven er ved at tilegne sig læsefærdighed ved læsning af tekster med få ord på hver side, oftest med billeder, som teksten bygger på.

Den forståelsesbaserede afkodning kræver stor opmærksomhed og energi i søgningen efter indholdet.

Eleven læser kendte ord i tekster ved hjælp af ordbilleder.

nye ord i teksten, og korrigerer ofte sig selv

Eleven bruger bogstavlyden, ofte det første bogstavlyd, for at afkode

En superbog til der kan bruges til forældreinformation.

ARBEJDET
MED
LÆSNING
SKAL
FREMÅ
AF
ÅRSPLANERNE
I
ALLE
FAG

LÆSNING I 2. KLASSE

FASTE TILTAG

Skønlitterært læsekursus for klasserne.	Gode læsevaner (læsesamarbejde mellem skole og hjem) støttes vha. folder og information via.	Forældreintra. Iværksættelse af tidlig læsehjælp for elever med behov for det.
---	--	--

MÅL - TRINMÅL EFTER 2. KLASSE

Mundtligt:

- skelne lyde, sætte lyde/ bogstaver sammen og læse nye ord
- læse lette tekster uden hjælp (lix 10 – 15) fx ” Det er bedst, at du får gjort noget ved de ører, Maria.”
- anvende relevante afkodningsstrategier (stave, dele og lydere)
- anvende relevante og brugbare læsemåder (forberedt læsning, højtlesning, stillelæsning, fri selvstændig læsning og skærmlesning)

Læsning:

- at eleven kan gengive indholdet af en læst eller skrevet tekst
- vide, at der er forskel på det talte og skrevne sprog
- vide, at sproget består af forskellige ordklasser
- udtrykke sig i billeder, lyd, tekst og drama
- finde informationer i forskellige medier

Skrivning:

- skrive huskesedler, breve og beskeder, som andre kan læse
- skrive enkelte tekster om

egne oplevelser, skrive ud fra fantasi, billeder, læste tekster i enkle fiktive genrer som historie og eventyr

- skrive de små og store trykbogstaver i håndskrift
- anvende computer børneskrive

Stavning:

- udnytte det fonematiske princip (stave lydret) = stavetrin 2
- være klar over, at der forekommer en del undtagelser fra den indlærte staveregel.

FORMÅL:

AT ELEVEN FORTSAT HAR LYST TIL AT LÆSE OG SKRIVE
 AT ELEVEN KAN ANVENDE LÆSNING OG SKRIVNING I HVERDAGEN
 AT ELEVEN FÅR OPLEVELSEN AF, AT LÆSNING GIVER OPLEVELSER
 AT ELEVEN BRUGER LÆSNING TIL OPLYSNING OG INFORMATION
 AT BRUGE SKRIFT SOM EGENTLIGT KOMMUNIKATIONSMIDDEL

AKTIVITETER

Klasseværelset bør være godt forsynet med et bredt udvalg af skønlitteratur, faglitteratur og andre materialer, der vækker elevernes interesse og giver dem lyst til at læse og skrive.

Det er vigtigt, at læsning/ skrivning går hånd i hånd med præsentation og fremstilling af tekster, evt. børne-

stavning. Ligeledes er det meget vigtigt altid at medtænke læsning i emne og værkstedsundervisning, på samme måde som en differentieret læseudvikling er en forudsætning for det enkelte barns læse og skrive udvikling.

Tid og ro til fordybelse. Tidlig undervisning i faglig læsning.

Skønlitterært læsekursus for hele klassen. Træne læsestrategier. Løbende opfølgning på det enkelte barns læseudvikling og om det næste mål for læsningen

Meddele om læse- og skriveaktiviteter til forældrene.

Læseindlæringen foregår så mange læringsstile tilgodeses.

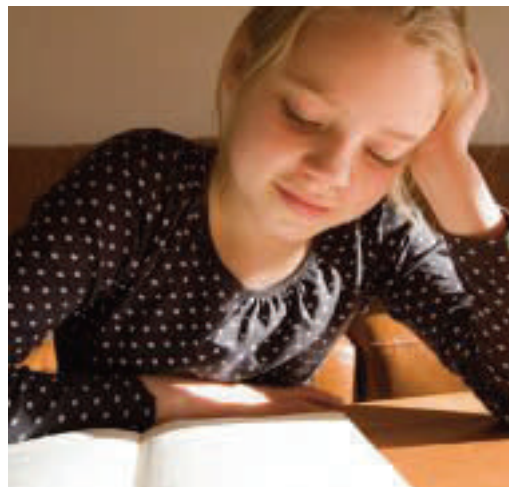
LÆSNING I 2. KLASSE

EVALUERING

I starten af maj tages den kommunale læseprøve OS120 af dansklærer. Klassetrinsmøde
Elevhandleplan

Læsevejlederen følger op på denne test. Elevsamtaler.

Læseudvikling:
LUS-skemaet

ANBEFALELSVÆRDIGE MATERIALER

- Tid til dansk
- "Big Books"
- Læse let bøger
- Kryds og tværs
- Kiwikassen
- På sporet af sproget
- Dagbogs skrivning
- Læsekurser fra Danskudvalget
- Div. kopimapper
- IT-programmer fx EMU, Mikroværkstedet og skrivestøtte

ARBEJDET
MED
LÆSNING
SKAL
FREMÅ
AF
ÅRSPLANERNE
I
ALLE
FAG

LÆSNING I 3. KLASSE

FASTE TILTAG

Læseraket, meget gerne med fokus på faglig læsning.

Der afholdes en klassekonference i maj måned, med deltagelse af klassens dansklærer, klassens kommende dansk- og faglærere, læsevejleder, evt.

tosproglæreren samt specialundervisningskoordinator.

Formålet er at sikre en god brobygning mellem indskoling og mellemtrin.

Gode læsevaner (læsesamarbejde mellem skole og hjem) støttes vha. folder og information via. Forældreintra.

Iværksættelse af læsehjælp for elever med behov for det.

MÅL - TRINMÅL EFTER 3. KLASSE

Mundtligt:

- lytte koncentreret til hinanden og stille relevante spørgsmål til det fortalte
- formulere egne synspunkter og forholde sig til andres
- fortælle og oplæse egne tekster
- reflektere over og samtale om indholdet i forskellige tekster og teksttyper
- beskrive billeders indhold i forbindelse med tekstlæsning

Læsning:

- læse ukendte tekster med stigende hastighed
- lære at læse for at tilegne sig viden og indsigt
- begynde at skelne mellem fiktion og fakta
- forstå en skriftlig arbejdsbeskrivelse i fx dansk eller matematikbogen
- læse ukendte tekster med sikkerhed i oplæsning og forståelse (lix 15-20).

Skrivning:

- omsætte sin egen fortæ-

- ling til en skreven tekst
- begynde at arbejde med procesorienteret skrivning – idémylder, tankekort og idéliste
- nuancere indholdet og sproget gennem et begyndende arbejde med sproglære
- bruge navneord, udsagnsord og tillægsord i korrekt bøjningsform
- anvende punktum korrekt, lave en overskrift og markere samtale i egne tekster
- kende anvendelsen af små

- og store bogstaver
- skrive en begyndende sammenhængende skrift
- anvende computer

Stavning:

- udnytte det fonematiske princip – lydret stavning – svarende til trin 2
- stave de almindeligste ord korrekt – 120 ord
- stavelsesdele
- arbejde med bøjningsendelser
- videreudvikle lydskenevnen

TYPISKE KENDETEGN FOR EN LÆSER PÅ DETTE NIVEAU

Læseren læser nu flydende med god forståelse.

Læseren har et fundament affunktionelle læsestrategier og udvider sin læsning til også at omfatte bøger med et væsentligt større omfang end tidligere.

Læseren foretrækker typisk stillelæsning.

FORMÅL:

BEVARER OG FORTSAT UDVIKLER LYSTEN TIL AT LÆSE OG SKRIVE FÅR OPLEVELSER OG TILEGNER SIG VIDEN Gennem LÆSNING AF FORSKELLIGE GENRER
STIFTER BEKENDTSKAB MED UDDRAG AF BØRNELITTERATUREN
ANVENDER LÆSNING OG SKRIVNING I ALLE FAG OG PÅ TVÆRS AF FAGENE
ERFARER, AT KROPSSPROG OG STEMMEFØRING ER VIGTIG I KOMMUNIKATION
HENTER INSPIRATION TIL EGEN SKRIFTLIG OG MUNDTLIG FORMULERING FRA DET, DER LÆSES, HØRES OG SES

LÆSNING I 3. KLASSE

AKTIVITETER

Læsekursus for hele klassen.	Læsning af fællestekst – (for klassen, makkeren.)	Fortælleøvelser – brug båndoptager – læg mærke til tonen, hastigheden og pauserne.	kort, roman osv.)
Læseaktiviteter, hvor man synliggør læsning i klassen. Dette kan være i form af bogorm, læsebarometer, præsentationer af læste bøger, etc.	Det giver ansvar over for hinanden, giver glæde ved at dele oplevelser).	Fortæl derefter det samme med mimik og kropssprog.	
Lærerens oplæsning – (gode lyttevaner, lettere at læse oplæste, svære tekster, øger ordforrådet, giver bedre forforståelse, inspirerer til videre læsning)	Selvstændig læsning – (øger den sproglige kompetence, automatiserer læsning og giver læselyst)	Hvordan bygger man en fortælling op, og hvordan bringer man den videre?	
	Undervisning i faglig læsning.	Find forskellige slags tekster og snak om hensigt, afsender og modtager: (fx huskeseddel, fødselsdags-	
	Bruge skolebiblioteket så meget som muligt.		

EVALUERING

Dansklærer tager SL 60 og ST 3 i februar /marts.

Klassetrinsmøder

Læsevejleder følger op på denne test.

Elevhandleplaner

Læseudvikling: LUS-skemaet punkt 13-17

Elevsamtaler.

Udnyttelse af læse- og skrivestrategier så muligheden for at arbejde sig fra lyd til skrift muliggøres.

ANBEFALELSVÆRDIGE MATERIALER

- Bøger fra UCL og biblioteket
- Skønlitterære bøger fra samlingerne
- Dagbogs skrivning
- Læsekurser fra Danskudvalget
- Div. kopimapper
- IT-programmer fx EMU, Mikroværkstedet og skrivestøtte

ARBEJDET
MED
LÆSNING
SKAL
FREMÅ
AF
ÅRSPLANERNE
I
ALLE
FAG

LÆSNING PÅ MELLEMRINNET

Når eleverne begynder på mellemtrinnet forudsættes det, at afkodningen for langt de flestes vedkommende er mere eller mindre sikker.

For at sikre en progressiv læseudvikling skal elevernes fokus nu flyttes til de øvrige elementer af den interaktive læsemodel – først og fremmest skal eleverne udvikle en aktiv læseindstilling.

For at have en aktiv læseindstilling og en god læseforståelse kræves det, at læseren har en god sprogforståelse, dvs. et godt ordforråd, en god syntaktisk forståelse og et godt kendskab til tekstbånd.

Læserens viden om verden, viden om tekster og læserens aktive brug af sin viden har også stor betydning for læseforståelsen.

Dertil kommer evnen til at kunne danne inferenser, dvs. at kunne læse mellem linjerne og evnen til at stoppe op i sin læsning i mødet med noget svært forståeligt.

LÆSNING I 4. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I DANSK

Det talte sprog:

- Læse tekster op med tydelig artikulation og betoning, samt bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel

Det skrevne sprog – læse:

- Anvende sikre og automatiserede afkodningsstrategier til læsning af kendte og nye ord i alderssvarende tekster

- Læse sprogligt udviklede tekster og bruge forskellige læseforståelsesstrategier

- Søge ordforklaring til forståelse af ord og fagudtryk

- Kende forskellige læseteknikker

- Tilpasse læsehastighed, præcision og læsemåde til

formål, genre og sværhedsgrad

- Udtrykke forståelse af det læste mundtligt og skriftligt

- Læse alderssvarende skøn- og faglitteratur og digitale tekster med god forståelse

- Læse sig til danskfaglig viden

- Læse med bevidsthed om eget udbytte af det læste

- Udvikle og vedligeholde hensigtsmæssige læserutiner

- Søge og vælge skøn- og faglitteratur på bibliotek og i digitale medier

- Læse lette og korte norske og svenske tekster

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

En idé til, hvordan det kan gøres: hver uge får en elev til opgave at læse en kort skønlitterær tekst op for resten af klassen. Eleven skal have mulighed for at øve sig på forhånd, så oplæsningen bliver fuldstændig flydende, og med optimal artikulation og betoning. Brug eventuelt Louis Jensens Firkantede historier; på den måde kan eleven også brillere med at fortolke teksten.

Ved afslutningen af 4. Klassetrin bør elevens læsehastighed ved læsning af en alderssvarende, skønlitterær tekst (LIX 20-25) være 120-150 ord i minutet. Mål elevernes hastighed ved begyndelsen af året, midtvejs og ved afslutningen af året. Find egnede tekster på Elevweb på intra.

Det er afgørende, at forståelsen følger med, derfor skal der udarbejdes kontrolspørgsmål tilteksterne. For de fleste tekster er det

allerede lavet. Se også på Gyldendals digibib.

En læseforståelsesstrategi er en bevidst, målstyret handling, der kan udføres før, under eller efter læsning af en tekst med henblik på forskellige elementer i læseforståelsen. En samlet oversigt over læseforståelsesstrategier kan ses på side 28. Vælg ud, hvilke I gerne vil arbejde med på dette klassetrin.

På dette klassetrin kan eleverne rådføre sig med kammeraterne eller med læreren. Det vigtigste er, at eleven aktivt gør noget, når hun læser noget, hun ikke forstår.

En læseteknik eller læsemåde er en bestemt måde at angribe en tekst på. Det er en besvarelse af spørgsmålet: Hvordan skal jeg læse?

LÆSNING I 4. KLASSE

Ved læsning af skønlitterære tekster nærlæser man. Det vil sige, at man læser hele teksten grundigt. I detaljen kan der skelnes mellem at læse på linjen, mellem linjerne og bag linjerne.

Det er en rigtig god idé at træne dette i forbindelse med læsning af skønlitterære tekster, da det tvinger læseren til at læse aktivt.

Brug kolonnenotat til arbejdet. Ved afslutningen af 4. Klasse bør eleven kunne udfærdige et resumé af en læst tekst.

Det vil være en god idé at holde styr på, hvad den enkelte elev læser i løbet af året, hvor meget eleven læser, og hvornår eleven læser. Lav et læsebarometer til hver enkelt elev (se

eksempel på side 30) Stil krav om, at der som minimum læses 20 minutter om dagen derhjemme.

På læsebarometeret noteres det, hvornår på dagen eleven ønsker at læse, hvor mange minutter der skal læses, og et mål for, hvor mange sider eleven ønsker at læse om ugen og på et helt år.

Et godt udgangspunkt vil være mindst 1500 sider i løbet af året. En gang om ugen udfylder eleverne deres læsebarometer (fx i bibliotekstimen)

EVALUERING

Dansklærer tager SL 40 og ST4 på bekymringslever i maj.

MÅL FOR LÆSNING I ANDRE FAG

Matematik

- Læse enkle faglige tekster samt anvende og forstå informationer, som indeholder matematikfaglige udtryk

- Læse, beskrive og tolke data og informationer i tabeller og diagrammer

- Løse matematiske proble-

mer knyttet til en kontekst, der giver mulighed for intuitiv tænkning, egne repræsentationer og erhvervet matematisk viden og kunnen

Natur/teknik

- Arbejde hensigtsmæssigt med forskellige undersøgelsesmetoder og udstyr indendørs og udendørs

samt anvende faglig læsning

Historie og kristendoms-kundskab

- Eleverne skal kunne forstå og genkende den berettede teksttype

- Eleverne skal kunne skelne mellem fakta-faktion-fiktion eleverne skal være

bevidste om deres udbytte af læsningen

- Eleverne skal have kendskab til væsentlige ord og begreber inden for fagenes terminologi

- Eleverne skal kunne fastholde det væsentlige i en tekst ved hjælp af stikord, resumé og tidslinje

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Matematik

- Lær eleverne at bruge procesnotater ved tekststykker. Se eksempel [her](#).

Natur/teknik

- På dette klassetrin vil det være en god idé at have fokus på nye, centrale ord og begreber. I samarbejde med de andre fag kan det anbefales at lave en fagenes ordbog. Lav en mappe til hver elev, der er fyldt med en masse ikke udfyldte ordkendskabskort. Hver gang eleverne støder på nye, vigtige, centrale begreber i fagene udfyldes et ordkendskabskort. Pas på med at bruge det for ofte, det er ret tidskrævende.

de. Et eksempel på et ordkendskabskort kan ses [her](#).

- I naturfaglige tekster vil der også forekomme mange sammensatte ord. Det kunne være snelavine, mudderstrømme, hjertekammer og så videre. En god huskeregel for eleverne vil være, at sammensatte ord læses forfra, men forstås bagfra. Et hjertekammer er altså et kammer i hjertet! Lær eleverne denne tankegang.

Historie og kristendoms-kundskab

- Den berettende teksttype er forholdsvis enkel i sin opbygning, og det vil være en god idé at eleverne for-

står opbygningen af en berettende tekst og formålet med at læse den – altså hvad det forventes at de kan, når de har læst en sådan tekst. Lær eleverne at benytte notatteknikken tidslinje i forbindelse med læsningen af disse tekster. I begyndelsen gøres det bedst ved, at du som lærer laver tidslinjerne på tavlen, og indledningsvis måske selv finder oplysningerne i teksten, mens eleverne skriver med i deres hæfter. Se beskrivelse af berettende tekster [her](#) - ved at følge et link på denne side fremgår det også, hvordan en tidslinje kan laves.

- Især i historiebøgerne er der store dele fiktion. Derfor er det er vigtigt, at eleverne lærer at forholde sig kildekritisk til teksterne. Samtal med eleverne om denne skelnen mellem fiktion, fakta og fiktion. Lad eventuelt eleverne mundtligt uddrage det historiske indhold af fiktionsteksterne. Dette kan gøres ved at benytte VØL modellen. Før eleverne begynder at læse skriver de ned, hvad de Ved i forvejen om emnet og hvad de Ønsker at lære ved at læse teksten. Ved endt læsning skriver de ned, hvad de nu har Lært. Se eksempel på VØL model [her](#).

LÆSNING I 5. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I DANSK

Det talte sprog:

- Læse tekster op med tydelig artikulation og fortolkende betoning, samt bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel, afpasset efter genre og Formål.

Det skrevne sprog – læse:

- Anvende sikre og automatiserede afkodnings-strategier til læsning af kendte og nye ord i forskellige teksttyper

- Læse sprogligt udviklende tekster og bruge forskellige læseforståelsesstrategier

- Søge ordforklaring til forståelse af ord og fagudtryk i trykte og elektroniske medier

- Kende forskellige læseteknikker

- Udvikle læsehastighed og tilpasse læsemåde til genre og svarhedsgrad

- Fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form

- Læse alderssvarende skøn- og faglitteratur og digitale tekster hurtigt og sikkert med god forståelse og indlevelse

- Læse sig til danskfaglig viden

- Læse med øget bevidsthed om eget udbytte af det læste

- Udvikle og vedligeholde hensigtsmæssige læserutiner og oparbejde læsekultur

- Søge og vælge skøn- og faglitteratur på bibliotek og internet til egen læsning og opgaveløsning

- Læse lette norske og svenske tekster

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Dansk

- Da der nu er fokus på en fortolkende betoning vil det være oplagt at en elev hver uge får til opgave at læse et digt op for resten af klassen. Eleven skal have mulighed for at øve sig på forhånd, så oplæsningen bliver fuldstændig flydende, og med optimal artikulation og fortolkende betoning.

- Ved afslutningen af 5. Klasse-trin bør elevens læsehastighed ved læsning af en alderssvarende, skønlitterær tekst (LIX 25-30) være 150-170 ord i minuttet. Mål elevernes hastighed ved begyndelsen af året, midtvejs og ved afslutningen af året. Find egnede tekster på personaleintra under Elevweb. Det er afgørende, at forståelsen følger med, derfor skal der udarbejdes kontrolspørgsmål til teksterne. For mange tekster er det allerede lavet. Se Gyldendals Digibib.

- En læseforståelsesstrategi er en bevidst, målstyret handling, der kan udføres før, under eller efter læsning af en tekst med henblik på forskellige elementer i læseforståelsen. En samlet oversigt over læse-

forståelsesstrategier kan ses på side 28. Vælg ud, hvilke strategier, I gerne vil arbejde med på dette klassetrin.

- Fra 5. Klasse vil det være en god idé at have ordbøger i klassen. Både ordbøger til brug ved tvivl om stavning, men også en betydningsordbog – eller måske hvis nogle af forældrene har et gammelt leksikon, de vil donere til klassen. Hvis der er adgang til en computer i klassen vil eleverne ligeledes kunne benytte www.gyldendalleksikon.dk, www.ordnet.dk, www.denstoredanske.dk eller lignende online opslagsværk.

- En læseteknik eller læsemåde er en bestemt måde at angribe en tekst på. Det er en besvarelse af spørgsmålet: Hvordan skal jeg læse? Ud over at kunne nærlæse, som eleverne har lært tidligere, skal eleverne også nu lære at punktlæse og oversigtslæse. - ved punktlæsning forstås at kunne finde en bestemt oplysning i en tekst. Denne teknik kan trænes på mange måder. Tag fx en stak gratisaviser med i skole. Kig på tv-programmerne og lad eleverne

finde et bestemt program, du spørger om – eller lad eleverne gøre det 2 og 2 sammen. Lad eleverne medbringe de gule fagbøger hjemmefra og led efter bestemte oplysninger i dem. - ved oversigtslæsning menes at få et overblik over et materiale. Kig på forsiden, bagsiden, indholdsfortegnelse, index og så videre. Dette kan selvfølgelig godt gøres til genstand for formel indøvelse, men det fungerer måske nok bedst funktionelt – i en situation, hvor eleverne har brug for at finde materialer til en bestemt opgave. Læs med findes som klassesæt på skolen, og det vil være oplagt at bruge dele af dette materiale.

- Ved afslutningen af 5. klasse bør eleven med hjælp fra Læs med kunne udfærdige et resumé og et referat af en læst tekst. I Læs med er begge notatteknikker gennemgået.

- Det vil være en god idé igen at holde styr på, hvad den enkelte elev læser i løbet af året, hvor meget eleven læser, og hvornår eleven læser. Lav et læsebarometer til hver enkelt elev (se eksempel på side 14). Stil krav om, at der som

minimum læses 25-30 minutter om dagen derhjemme. På læsebarometeret noteres det, hvornår på dagen eleven ønsker at læse, hvor mange minutter der skal læses, og et mål for, hvor mange sider eleven ønsker at læse om ugen og på et helt år. En gang om ugen udfylder eleverne deres læsebarometer (fx i bibliotekstimen)

- Læsemængden skal som minimum være den samme som foregående år, men meget gerne øges. Dette afgøres individuelt elev for elev. Et godt udgangspunkt vil være 2000-2500 sider i løbet af året.

FORMÅL:

AT KONSOLIDERE
LÆSNINGEN VED AT
ELEVERNE LÆSER
MEGET OG LÆSER
VARIEREDE TEKSTER
AT SKABE LÆSERE
MED EN AKTIV
LÆSEINDSTILLING
AT BEVARE
LÆSELYSTEN

LÆSNING I 5. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I ANDRE FAG

Matematik

• Læse enkle faglige tekster samt anvende og forstå informationer, som indeholder matematikfaglige udtryk

• Læse, beskrive og tolke data og informationer i tabeller og diagrammer

Løse matematiske problemer knyttet til en kontekst, der giver mulighed for intuitiv tænkning, egne repræsentatio-

ner og erhvervet matematisk viden og kunnen

Natur/teknik

• Arbejde hensigtsmæssigt med forskellige undersøgelsesmetoder og udstyr inden- og udendørs samt anvende faglig læsning

Historie og kristendoms-kundskab

• Eleverne skal kunne forstå og genkende den berettende

teksttype

• Eleverne skal kunne skelne mellem fakta-faktion-fiktion

• Eleverne skal være bevidste om deres udbytte af læsningen

• Eleverne skal have kendskab til væsentlige ord og begreber inden for fagenes terminologi

• Eleverne skal kunne fastholde det væsentlige i en tekst ved hjælp af stikord, resumé,

referat og tidslinje

EVALUERING

Dansklærer tager kommunal test LÆS 5 i starten af februar måned.

Dansklærer tager ST5 på belymringselever i maj.

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Matematik

Eleverne begynder nu at støde på mere og mere tekst i matematik. De kan mange begreber. Det vil være en god idé at samle de vigtige, centrale ord og begreber i en matematik-ordbog.

Det kunne fx være i forbindelse med følgende typiske kendetegn inden for matematikkens sprog:

- Betegnelser for processer: Addere, multiplicere...
- Betegnelser for egenskaber: buet, stump, ligesidet...
- Betegnelser for funktioner: ligninger...

Kendte ord bruges på en ny måde:

- Punkt – ikke en del af en dagsorden eller lignende, men et bestemt sted i et koordinatsystem...
- Søjle – ikke en del af en antik bygning, men en del af et diagram
- Skærer – ikke at skære noget over, men to linjer der mødes...

Ordbogen kunne også indeholde en sammenfatning af

hvert afsnit eleverne kommer igennem.

Eleverne kan allerede nu formodentlig bruge procesnotater ved tekststykker. På 5. Klassetrin kunne en måde at øge elevernes forståelse af tekststykker på, være at lade eleverne selv lave tekststykker til hinanden. Selve procesnotatet kunne justeres, således at eleverne ikke længere skal tegne deres opgaveløsning.

Natur/teknik

I samarbejde med fagene kristendoms-kundskab og historie kan det anbefales at fortsætte arbejdet med fagenes ordbog.

Derudover vil der i mange Natur/teknik tekster optræde taksonomier. En taksonomi er en tekst, hvor tekniske termer introduceres, defineres, beskrives og klassificeres. Et eksempel: Atomer er sammensat af tre forskellige slags partikler, nemlig protoner, elektroner og neutroner.

For bedre at forstå denne sammenhæng kan læreren i en klasseundervisningssituation lave mindmaps på tavlen, for at vise sammenhængen. Det anbefales på dette klassetrin, at eleverne ikke selvstændigt skal lave mindmaps, de skal i samarbejde med hinanden og med læreren vænne sig til at strukturere erhvervet viden på denne måde.

Historie og kristendoms-kundskab

Arbejdet med den berettede teksttype fortsættes. Bliv ved med at minde om formålet med at læse en berettende tekst – altså hvad det forventes at de kan, når de har læst en sådan tekst, nemlig at genfortælle begivenhederne i den rækkefølge, der har fundet sted.

Notatteknikken tidslinje kan eleverne nu forsøgsvis prøve at benytte selvstændigt og individuelt i forbindelse med læsning af tekster, der egner sig til denne teknik. På dette klassetrin

kan du som lærer fx introducere en alternativ notat-teknik til berettende tekster, nemlig kolonnenotatet. Eleverne kender formodentlig metoden en smule fra dansk. I begyndelsen anbefales det, at du som lærer benytter metoden på tavlen, mens eleverne skriver med i deres hæfter, og ret hurtigt vil de kunne bruge metode selvstændigt. Se eksempel på kolonnenotat [her](#).

Eleverne skal naturligvis stadig forholde sig kildekritisk. Samtal med eleverne om skelnen mellem fiktion, fakta og faktion. Lad eventuelt eleverne selv fortælle skriftligt om det historiske emne både ved at skrive en faktatekst og en faktionstekst. Dette kan gøres ved at benytte VØL modellen. Se eksempel [her](#). Ofte vil en del af de spørgsmål, som eleverne har ønsket svar på, ikke være blevet besvaret. Eleverne kan evt. begynde at finde svar andre steder, i bøger eller på internettet.

LÆSNING I 6. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I DANSK

Det talte sprog:

• Læse tekster op med tydelig artikulation og fortolkende betoning, samt bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel, afpasset efter genre og formål

Det skrevne sprog – læse:

• Anvende sikre og automatiserede afkodnings-strategier til læsning af kendte og nye ord i forskellige teksttyper

• Læse sprogligt udviklende tekster og bruge forskellige læseforståelsesstrategier

• Søge ordforklaring til forståelse af ord og fagudtryk i trykte og elektroniske medier

• Kende forskellige læseteknikker

• Udvikle læsehastighed og tilpasse læsemåde til genre og svarhedsgrad

• Fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form

• Læse alderssvarende skøn- og faglitteratur og digitale tekster hurtigt og sikkert med god forståelse og indlevelse

• Læse sig til danskfaglig viden

• Læse med øget bevidsthed om eget udbytte af det læste

• Udvikle og vedligeholde hensigtsmæssige læserutiner og oparbejde læsekultur

• Søge og vælge skøn- og faglitteratur på bibliotek og internet til egen læsning og opgaveløsning

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Målet er det samme, som for 5. Klassesetrin. For at fortsætte elevernes tilvænning til og træning i at læse op for andre, kan arbejdet for eksempel fortsættes ved at lade eleverne læse tekster op, som de selv har skrevet. Det kan være i en valgfri genre, men der skal være fokus på betoningen.

For at variere genren kunne det på dette klassesetrin måske være gyserhistorier, eleverne læste op for hinanden. Eleven skal have mulighed for at øve sig på forhånd, så oplæsningen bliver fuldstændig flydende, og med optimal artikulation og fortolkende betoning. Selv om det ikke har ret meget med læsning at gøre kunne man også forsøge at skabe en progression i dét at fremlægge. Lad eventuelt eleverne få ansvar for at skulle tilpasse stemningen i lokalet til oplæsningen.

Ved afslutningen af 6. Klassesetrin bør elevens læsehastighed ved læsning af en alderssvarende, skønlitterær tekst (LIX 30 - 35) være 175 ord i minut, eller højere. Mål elevernes hastighed ved begyndelsen af året, midtvejs og ved afslut-

ningen af året. Find egnede tekster på Elevweb i personaletintra.

Det er afgørende, at forståelsen følger med, derfor skal der udarbejdes kontrolspørgsmål til teksterne. For de fleste tekster er det allerede lavet. Se evt. på digibib.

For at øge fokus på, at eleverne skal tilpasse tempoet til teksten, kan samme øvelse eventuelt også laves med faglige tekster.

En læseforståelsesstrategi er en bevidst, målstyret handling, der kan udføres før, under eller efter læsning af en tekst med henblik på forskellige elementer i læseforståelsen. En samlet oversigt over læseforståelsesstrategier kan ses på side 28. Vælg hvilke strategier, I gerne vil arbejde med på dette klassesetrin...

Fra 6. Klasse bør det være en automatiseret arbejdsgang, at eleverne af sig selv søger svar i ordbøger eller elektroniske medier, når de støder på ord, de ikke forstår.

Læseteknikkerne nærlæsning, oversigtslæsning og punktlæs-

ning konsolideres og videreudvikles. I stedet for kun at lade eleverne bruge teknikkerne i bøger, bør færdighederne også trænes på internettet generelt – og på udvalgte hjemmesider. I denne sammenhæng kaldes punktlæsning nogle steder for skanning. I materialet Læs med er dette område gennemgået. Hjemmesiden ”Danske dyr” vil være oplagt at bruge til træningen.

Ved afslutningen af 6. klasse bør eleven selvstændigt kunne udfærdige et resumé og et referat af en læst tekst.

Bliv ved med at lade eleverne skrive læsebarometer. Stil krav om, at der som minimum læses 30 minutter om dagen derhjemme. På læsebarometeret noteres det, hvor mange sider eleven ønsker at læse om ugen og på et helt år. En gang om ugen udfylder eleverne deres læsebarometer (fx i bibliotekstimen)

Læsemængden skal som minimum være den samme som foregående år, men meget gerne øges. Dette afgøres individuelt elev for elev. Et

godt udgangspunkt vil være mindst 3000 sider i løbet af året.

ARBEJDET MED LÆSNING I ALLE FAG SKAL FREMGÅ AF ÅRSPLANERNE GENNEMGANG AF TEKSTTYPER, NOTATTEKNIKKER OG ELEVENES LÆSEHUSKE-LISTE I BEGYNDELSEN AF ÅRET (LÆRERNE SKAL HAVE DETTE GENNEMGÅET I SLUTNINGEN AF 6. KLASSE)

FORMÅL:

AT KONSOLIDERE LÆSNINGEN VED AT ELEVERNE LÆSER MEGET OG LÆSER VARIEREDE TEKSTER AT SKABE LÆSERE MED EN AKTIV LÆSEINDSTILLING AT BEVARE LÆSELYSTEN

LÆSNING I 6. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I ANDRE FAG

Matematik

- Læse enkle faglige tekster samt anvende og forstå informationer, som indeholder matematikfaglige udtryk
- Læse, beskrive og tolke data og informationer i tabeller og diagrammer
- Løse matematiske problemer knyttet til en kontekst, der giver mulighed for intuitiv tænkning, egne repræsentatio-

ner og erhvervet matematisk viden og kunnen

Natur/teknik

- Arbejde hensigtsmæssigt med forskellige undersøgelsesmetoder og udstyr inden- og udendørs samt anvende faglig læsning

Historie og kristendoms-kundskab

- Eleverne skal kunne forstå og genkende den berettende

teksttype

- Eleverne skal kunne skelne mellem fakta-faktion-fiktion
- Eleverne skal være bevidste om deres udbytte af læsningen
- Eleverne skal have kendskab til væsentlige ord og begreber inden for fagenes terminologi
- Eleverne skal kunne fastholde det væsentlige i en tekst

ved hjælp af stikord, resumé, referat, tidslinje og kolonnenotat

EVALUERING

Dansklærer tager ST6 på bekyringslever i maj.

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Matematik

- Fortsæt arbejdet med ordbogen. Udover de kendetegn for typisk matematikprog, der er omtalt på 5. Årgang, vil det på denne årgang være en god idé at fokusere på følgende yderligere kendetegn for sproget i matematik: I matematikprog benyttes ofte bydeform. Aflæs, beregn, opgør, omregn, afmærk, indtegn... Som øvelse til at tydeliggøre dette – og for at alle elever forstår betydningen, kan man lade eleverne omformulere tekster til fx nutid. Det skal kun gøres i et begrænset omfang, da eleverne skal vænne sig til, at sådan er matematikprog bare! Ideen er udelukkende at tydeliggøre for eleverne, at det ikke har en særlig betydning, at der ofte bruges bydeform.
- Der vil også tit forekomme det, man kalder for afpersonalisering af subjektet, hvilket betyder at sætningen gøres passiv. I slikboden sælges der både slik, is og popcorn. Popcorn sælges i bægre af to forskellige størrelser. Ved salg af popcorn i små bægre kan udgifterne udtrykkes ved ligningen... Det kan forvirre nogle elever.

Som ovenfor kan man i en periode omskrive disse tekster til aktiv, men i længden skal de vænne sig til passivkonstruktionerne.

Formålet er at tydeliggøre for eleverne, at der ikke følger en helt ny betydning med de passive formuleringer.

- Arbejdet med procesnotater fortsættes – eventuelt ved at lade eleverne selv udforme deres egne måder at gøre det på.

Natur/teknik

- I samarbejde med fagene kristendoms-kundskab og historie kan det anbefales at fortsætte arbejdet med fagenes ordbog. I arbejdet med taksonomierne kan eleverne på dette klassetrin selv begynde at finde dem i teksterne, og de kan få til opgave selv at skulle lave mindmaps over dem.

- I naturfaglige tekster forekommer der også ind imellem nominaliseringer. En nominalisering er som hovedregel egentlig bare et udsagnsord (i sjældnere tilfælde et tillægsord) der laves om til et begreb – et navneord. Et eksempel: Bakterier omdanner ammoniak til nitrat. Denne proces

kaldes for nitrifikation. Nitrifikation er en nominalisering. De vil altid være vanskelige at have med at gøre, men de kan italesættes – og det kan anbefales eleverne at prøve at ”tilbage danne” ordet igen til et udsagnsord. Det kan ind imellem hjælpe på forståelsen.

Historie og kristendoms-kundskab

- Arbejdet med den berettende teksttype fortsættes. Bliv ved med at minde om formålet med at læse en berettende tekst – altså hvad det forventes af de kan, når de har læst en sådan tekst, nemlig at genfortælle begivenhederne i den rækkefølge, der har fundet sted. I forbindelse med lektielæsning bør det nu kunne kræves af eleverne, at de tager hensigtsmæssige notater til de berettende tekster, enten i form af tidslinjer eller som kolonnenotater.

- Eleverne skal naturligvis stadig forholde sig kildekritisk til teksterne. Fra dette klassetrin bearbejdes historien kronologisk fra istiderne og frem. Lad eventuelt eleverne finde oplysninger om en periode i flere forskellige materialer. Det kunne være et gruppear-

bejde, hvor alle grupper egentlig har samme opgave, men skal benytte forskellige kilder. Grupperne vil uvægerligt komme frem til divergerende oplysninger på nogle områder. Samtal om hvorfor – og hvad der så er mere troværdigt end andet.

- VØL modellen bør tilpasses på dette klassetrin. Før eleverne begynder at læse skriver de ned, hvad de ved om emnet i forvejen. I den midterste kolonne noterer eleverne, hvad de lærer af nye ting, og i den tredje kolonne noterer eleverne ned, hvad de synes om det læste – forsøg at lade dem problematisere emnet.

LÆSNING I UDSKOLINGEN

I udskolingen øges fokus på læsning og forståelse af informerende, faglitterære tekster.

Kompleksiteten i de faglige tekster fordrer, at eleverne kan skelne mellem teksttyper, og der stilles dermed større krav til elevernes evne til at vælge hensigtsmæssige læsemetoder og læseforståelsesstrategier.

Faglig læsning defineres som det at læse for at lære. Via læsning af sagprosa tekster tilegner læseren sig ny viden. Læsning af faglige tekster stiller følgende krav til elevernes læsefærdigheder:

- læserens faglige ordkendskab
- Læserens genrekendskab (kendskab til teksttyper)
- læserens evne til at aktivere relevant forhåndsviden om emnet og integrere ny med allerede eksisterende viden
- læserens evne til at drage følgeslutninger
- læserens metakognitive færdigheder (fx bevidsthed om læseformål og læseudbytte)
- læserens kendskab til særlige sproglige træk ved fagets tekster
- læserens evne til at følge den røde tråd i teksterne

ARBEJDET
MED
LÆSNING
SKAL
FREMGÅ
AF
ÅRSPLANERNE
I
ALLE
FAG

LÆSNING I 7. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I DANSK

Det talte sprog:

- Læse tekster flydende op med tydelig artikulation og fortolkende betoning, samt bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og kommunikationssituation

Det skrevne sprog – læse:

- Beherske sikre og automatiserede afkodningsstrategier til læsning af alle tekster

- Læse sprogligt udviklende tekster

- Bruge ordforklaring, opslagsværker, ordbøger og søgning på internet som et naturligt redskab til forståelse af ord og fagudtryk

- Anvende hensigtsmæssige læseteknikker

- Fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form

- Læse skøn- og faglitteratur hurtigt og sikkert

- Læse sig til viden i fagbøger, aviser, opslagsværker og på internet

- Læse med høj bevidsthed om eget udbytte af det læste

- Fastholde hensigtsmæssige læserutiner med henblik på en langsigtet læsekultur

- Foretage målrettet og kritisk søgning af skøn- og faglitteratur på bibliotek og digitale medier til egen læsning og opgaveløsning

- Læse norske og svenske tekster

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Dansk

- For at bevare progression i forhold til tidligere klassetrins arbejde på dette område, kunne man for eksempel i forbindelse med en periodelæsning over romantikken lade eleverne øve at læse ældre danske tekster op for hinanden. Man kunne også lave et ”hold en tale for klassen” forløb. En elev om ugen holder en tale for resten af klassen – med fokus på artikulation og betoning, gestik og mimik. Man kunne også i forbindelse med kristendomskundskab lade eleverne vælge et stykke i Bibelen, som de skal læse op for hinanden.

- Ved afslutningen af 7. Klassestrin bør elevens læsehastighed ved læsning af en skønlitterær tekst være 200 ord i minuttet, eller højere. Mål elevernes hastighed ved begyndelsen af året, midtvejs og ved afslutningen af året. Find egnede tekster på Elevweb i personaletintra Det er afgørende, at forståelsen følger med, derfor skal der udarbejdes kontrolspørgsmål til teksterne. For at øge fokus på, at eleverne skal tilpasse tempoet til

teksten, kan samme øvelse eventuelt også laves med faglige tekster.

- Læseteknikkerne nærlæsning, oversigtslæsning og punktlæsning konsolideres og videreudvikles. Læs på kan med fordel anvendes til dette arbejde.

- Ved afslutningen af 7. klasse bør eleven med hjælp fra læreren, ud over de tidligere indlærte teknikker, kunne anvende:
  - kompositionsdiagram,
  - årsag-følge kort,
  - Tekstproblemløsning
  - Venn diagram.

Disse kan med fordel gennemgås af dansklæreren, men de skal primært anvendes ude i fagene! Aftal på årgangen, hvem der gør hvad.

- Bliv ved med at lade eleverne skrive læsebarometer. På dette klassetrin kan der med fordel fokuseres på både skønlitteratur og faglitteratur. Nogle elever ved vi godt læser så meget skønlitteratur, så vi ikke er bekymrede for deres læsekultur. Stil krav til disse

elever om, at der i stedet for – eller som et supplement, også skal skrives på læsebarometeret, hvad de har læst af faglitteratur. En gang om ugen udfylder eleverne deres læsebarometer (fx i bibliotekstimen).

- I stedet for at fokusere på læsemængden for alle elever, kan man evt. begynde at fokusere på hvad de læser. Meget dygtige læsere skal måske anbefales også at læse andre genrer, end de normalt læser, for eksempel novellesamlinger, digte eller ældre litteratur.

- Introducer eleverne for elevens læsehuskeliste i begyndelsen af skoleåret. Se eksempel [her](#). Det kan dansklæreren eventuelt gøre. Vælg en god tekst til formålet. Det tager lang tid, og det må ikke gøres for tit, men gør det et par gange i begyndelsen af året i dansktimerne.

- På et tidspunkt i løbet af 2. Halvår kan en af faglærerne eventuelt bede eleverne om at bruge læsehuskelisten igen. Mange elever vil have glemt, hvor meget der kræves for

at læse en fagtekst fuldt ud – og det vil være godt at få genopfrisket så den aktive læseindstilling bevares.

ARBEJDET
MED
LÆSNING
SKAL
FREMGÅ
AF
ÅRSPLANERNE
I
ALLE
FAG

FORMÅL:

AT KONSOLIDERE
LÆSNINGEN VED AT
ELEVERNE LÆSER
MEGET OG LÆSER
VARIEREDE TEKSTER
AT SKABE LÆSERE
MED EN AKTIV
LÆSEINDSTILLING
AT BEVARE
LÆSELYSTEN

LÆSNING I 7. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I ANDRE FAG

Matematik

• Læse faglige tekster samt forstå og forholde sig til informationer, som indeholder matematikfaglige udtryk

• Opstille, behandle, afkode, analysere og forholde sig kritisk til modeller, der gengiver træk fra virkeligheden, bl.a. ved hjælp af regneudtryk, tegning, diagrammer, ligninger, funktioner og formler

• Opstille, afgrænse og løse både rent faglige og anvendelsesorienterede problemer og vurdere løsningerne bl.a. med henblik på at generalisere resultater

• Skelne mellem definitioner og sætninger

Biologi, geografi og Fysik/kemi

• Læse og forstå informationer i faglige tekster

Historie og kristendoms-kundskab

• Eleverne skal kunne forstå den berettende teksttype og med hjælp kunne problematisere indholdet bl.a. ved hjælp af tekstproblemløsning

• Eleverne skal kunne forholde sig kildekritisk til informerende tekster

• Eleverne skal have en høj bevidsthed om deres udbytte af læsningen

• Eleverne skal have kendskab til væsentlige ord og begreber inden for fagenes terminologi Eleverne skal kunne fastholde det væsentlige i en tekst ved hjælp af stikord, resumé, referat, tidslinje og kolonnenotat

Læsning i fagene generelt

• Eleverne undervises i fagbørgernes indhold og opbygning.

• Eleverne skal præsenteres for – og i samarbejde med læreren kunne skelne mellem berettende, beskrivende,

forklarende, instruerende og diskuterende teksttyper

• Eleverne skal med hjælp fra læreren kunne anvende relevante notatteknikker set i forhold til teksttypen

EVALUERING

Dansklærer tager kommunal test TL2 i starten af september måned.

Dansklærer tager ST7 på bekyringsselever i maj.

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Matematik

• Fortsæt arbejdet med ordbogen og de kendetegn for typisk matematikprog, der er omtalt på tidligere årgange.

• Arbejdet med procesnotater fortsættes – eventuelt ved at lade eleverne selv udforme deres egne måder at gøre det på.

• Som noget nyt skal eleverne lære at skelne mellem definitioner og sætninger. Definitionen er central i naturvidenskabelige tekster – der er mange af dem! Definitioner kan kendes på, at verbet ”er” optræder på en eller anden måde i sammenhængen. Lidt udvidet optræder følgende verber i en eller anden form næsten altid i forbindelse med en definition: Være, blive, have, kalde... Et eksempel: En retvinklet trekant er en todimensionel figur, som har tre rette sider og en vinkelsum på 180 grader. To af vinklerne er spidse, mens den tredje er ret.

Hvis eleverne kender til disse kendetegn for en definition, bør de kunne skelne mellem dem og andre sætninger.

• I arbejdet med ordbogen kan eleverne i samarbejde med læreren måske opfordres til at prøve at lave deres egne definitioner af nye ord og begreber eller emneområder. Det gælder om at gøre definitionerne så præcise, som muligt. Dette arbejde vil også øge elevernes bevidsthed omkring, hvordan en definition er bygget op.

Geografi, biologi og fysik

• Det må siges at være en meget upræcis formulering, man finder i de Nye Fælles Mål. Her følger en række tiltag, der præciserer opgaven:

• De tre nævnte fag kunne i samarbejde udarbejde en fælles fagenes ordbog (se tidligere årgange under natur/teknik). Lav en mappe til alle elever med en masse tomme ordkendskabskort se [her](#).

De absolut centrale ord og begreber for årgangen føres undervejs ind i mappen. Det kunne være de begreber, der nævnes i trimålene, som fx: magnetisme, korrosion, tyngdekraft, temperatur, tryk, luftfugtighed, fotosyntese, respiration, næringsstoffer... Det må ikke blive for mange ord og begreber, da det er en tidskrævende proces.

• Eleverne skal med lærerens hjælp kunne skelne mellem teksttyperne berettende, beskrivende, forklarende, instruerende og diskuterende tekster.

• Når eleverne gives lektier for, så kig først sammen på teksten, der skal læses, og bliv enige om teksttypen. Repeter for eleverne, hvad formålet med at læse den pågældende teksttype er.

• Når teksttypen er bestemt skal eleverne med lærerens hjælp kunne anvende notatteknikkerne Kompositionsdiagram og årsag-følge kort.

gram og årsag-følge kort.

• Derudover bør eleverne selvstændigt kunne anvende notatteknikkerne mindmap, tidslinje, kolonnenotat, resumé, referat og tekstproblemløsning.

• Koordinator indbyrdes, hvem af jer der på et tidspunkt lader eleverne bruge elevens læsehusheliste

• Det er rigtig god træning for eleverne; det sikrer at de forholder sig aktivt kritiske til det læste.

• Eleverne skal naturligvis stadig forholde sig kildekritisk til teksterne.

LÆSNING I 7. KLASSE

- Fra dette klassetrin bearbejdes historien kronologisk fra istiderne og frem. Lad eventuelt eleverne finde oplysninger om en periode i flere forskellige materialer. Det kunne være et gruppearbejde, hvor alle grupper egentlig har samme opgave, men skal benytte forskellige kilder. Grupperne vil uvægerligt komme frem til divergerende oplysninger på nogle områder.

Samtal om hvorfor – og hvad der så er mere troværdigt end andet.

- Arbejdet med fagenes ord-bog fortsættes.

Læsning i fagene generelt

- Der arbejdes eksplicit med fagbøgernes opbygning med fokus på: indholdsfortegnelse, registre, overskrifter, illustrationer og billedtekster, bagside-informationer, faktabokse etc. Det anbefales endvidere at man i samarbejde med eleverne udvikler en hensigtsmæssig læseretning/ anvisning af fagbogens sider.

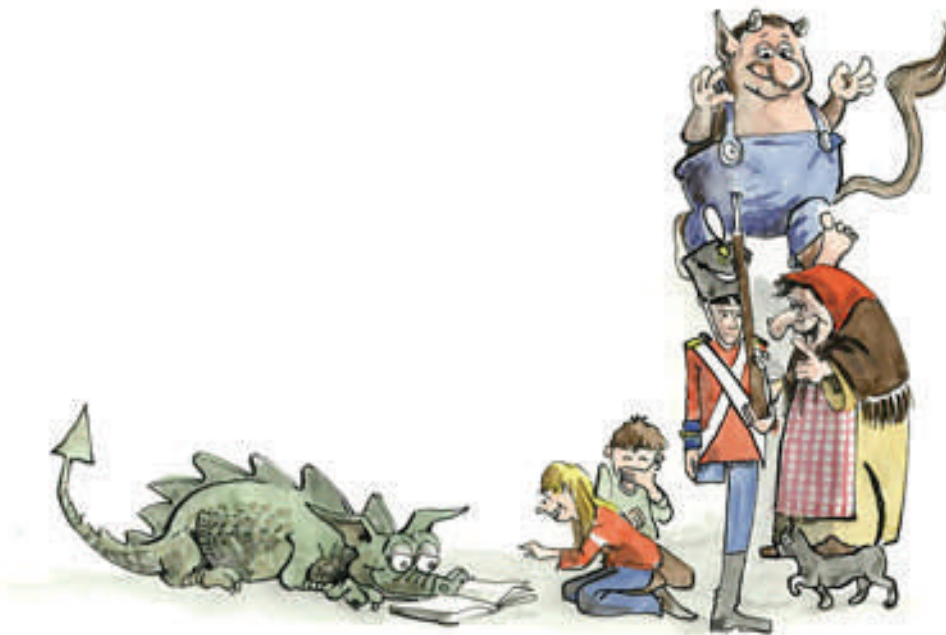
- Læreren skal være opmærksom på altid at give eleverne et læseformål. I samarbejde med eleverne arbejdes der med læsehuskelisten som et redskab til at øge elevernes aktive læseindstilling

Historie og kristendom

- Arbejdet med den berettende teksttype fortsættes. Bliv ved med at minde om formålet med at læse en berettende tekst – altså hvad det forventes at de kan, når de har læst en sådan tekst, nemlig at genfortælle begivenhederne i den rækkefølge, der har fundet sted.

- I forbindelse med lektielæsning bør det nu kunne kræves af eleverne, at de tager hensigtsmæssige notater til de berettende tekster, enten i form af tidslinjer eller som kolonnenotater.

- Introducer eleverne for notatteknikken tekstproblemløsning. Denne teknik egner sig egentlig bedst til diskuterende tekster, men hvis den anvendes på en almindelig berettende tekst, vil denne tekst meget ofte kunne problematiseres.

LÆSNING I 8. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I DANSK

Det talte sprog:

• Læse tekster flydende op med tydelig artikulation og fortolkende betoning, samt bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og kommunikationssituation

Det skrevne sprog – læse:

• Beherske sikre og automatiserede afkodningsstrategier til læsning af alle tekster

• Læse sprogligt udviklende tekster

• Bruge ordforklaring, opslagsværker, ordbøger og søgning på internet som et naturligt redskab til forståelse af ord og fagudtryk

• Anvende hensigtsmæssige læseteknikker

• Fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form

• Læse skøn- og faglitteratur hurtigt og sikkert

• Læse sig til viden i fagbøger, aviser, opslagsværker og på internet

• Læse med høj bevidsthed om eget udbytte af det læste

• Fastholde hensigtsmæssige læserutiner med henblik på en langsigtet læsekultur

• Foretage målrettet og kritisk søgning af skøn- og faglitteratur på bibliotek og digitale medier til egen læsning og opgaveløsning

• Læse norske og svenske tekster

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Dansk

På 8. Klassetrin bør eleverne trænes i at virke i prøve-lignende situationer.

Eleverne kan eksempelvis på skift holde foredrag for hinanden, under brug af hjælpemidler, som de selv arrangerer opsat.

Ved afslutningen af 8.

Klassetrin bør elevens læsehastighed ved læsning af en skønlitterær tekst være 225 ord i minuttet, eller højere. Mål elevernes hastighed midtvejs og ved afslutningen af året.

Det er afgørende, at forståelsen følger med, derfor skal der udarbejdes kontrolspørgsmål til teksterne. For at øge fokus på, at eleverne skal tilpasse tempoet til teksten, kan samme øvelse eventuelt også laves med faglige tekster.

Ved afslutningen af 8. klasse bør eleven kunne anvende alle tidligere indlærte notatteknikker selvstændigt.

Bliv ved med at lade eleverne skrive læsebarometer.

På dette klassetrin fortsættes der med fokus på både skønlitteratur og faglitteratur. Nogle elever ved vi godt læser så meget skønlitteratur, så vi ikke er bekymrede for deres læsekultur. Stil krav til disse elever om, at der i stedet for – eller som et supplement, også skal skrives på læsebarometeret, hvad de har læst af faglitteratur.

En gang om ugen udfylder eleverne deres læsebarometer (fx i bibliotekstimen). I stedet for at fokusere på læsemængden for alle elever, kan man evt. begynde at fokusere på hvad de læser.

Flere og flere læsere skal måske anbefales også at læse andre genrer, end de normalt læser, for eksempel novellesamlinger, digte eller ældre litteratur.

Elevens læsehuskeliste kan evt. benyttes et par gange i løbet af skoleåret.

På et tidspunkt i løbet af 2. Halvår kan en af faglærerne eventuelt bede eleverne om at bruge læsehuskelisten igen.

EVALUERING

Dansklærer tager ST8 på bekymringslever i maj.

FORMÅL:

AT KONSOLIDERE LÆSNINGEN VED AT ELEVERNE LÆSER MEGET OG LÆSER VARIEREDE TEKSTER AT SKABE LÆSERE MED EN SELVSTÆNDIG, AKTIV LÆSEINDSTILLING AT BEVARE OG UDVIDE LÆSELYSTEN SÅLEDES AT FLERE FØRSKELLIGE GENRER LÆSES

ARBEJDET MED LÆSNING SKAL FREMGÅ AF ÅRSPLANERNE I ALLE FAG

LÆSNING I 8. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I ANDRE FAG

Matematik

- Læse faglige tekster samt forstå og forholde sig til informationer, som indeholder matematikfaglige udtryk

- Opstille, behandle, afkode, analysere og forholde sig kritisk til modeller, der gengiver træk fra virkeligheden, bl.a. ved hjælp af regneudtryk, tegning, diagrammer, ligninger, funktioner og formler

- Opstille, afgrænse og løse både rent faglige og anvendelsesorienterede problemer og vurdere løsningerne bl.a. med henblik på at generalisere resultater

- Skelne mellem definitioner og sætninger

Biologi, geografi og Fysik/kemi

- Læse og forstå informationer i faglige tekster

Historie og kristendoms-kundskab

- Eleverne skal kunne forstå den berettende teksttype og med hjælp kunne problematisere indholdet bl.a. ved hjælp af tekstproblemløsning

- Eleverne skal kunne forholde sig kildekritisk til informerende tekster

- Eleverne skal have en høj bevidsthed om deres udbytte af læsningen

- Eleverne skal have kendskab til væsentlige ord og begreber inden for fagenes terminologi Eleverne skal kunne fastholde det væsentlige i en tekst ved hjælp af stikord, resumé, referat, tidslinje og kolonnenotat

Læsning i fagene generelt

- Eleverne undervises i fagbørgernes indhold og opbygning.

- Eleverne skal præsenteres for – og i samarbejde med læreren kunne skelne mellem berettende, beskrivende,

forklarende, instruerende og diskuterende teksttyper

- Eleverne skal med hjælp fra læreren kunne anvende relevante notatteknikker set i forhold til teksttypen

ARBEJDET MED
LÆSNING I ALLE
FAG SKAL FREMGÅ
AF ÅRSPLANERNE
REPETITION AF
TEKSTTYPER,
NOTATTEKNIKKER
OG ELVENS
LÆSEHUSKELISTE I
BEGYNDelsen AF
SKOLEÅRET

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Matematik

- Fortsæt arbejdet med ordbogen og de kendetegn for typisk matematikprog, der er omtalt på tidligere årgange.

- Arbejdet med procesnotater fortsættes – eventuelt ved at lade eleverne selv udforme deres egne måder at gøre det på.

- I arbejdet med ordbogen skal eleverne nu selvstændigt kunne lave deres egne definitioner af nye ord og begreber eller emneområder. Det gælder om at gøre definitionerne så præcise, som muligt. Dette arbejde vil også øge elevernes bevidsthed omkring, hvordan en definition er bygget op.

Geografi, biologi og fysik/kemi

- Det må siges at være en meget upræcis formulering, man finder i de Nye Fælles Mål. Her følger en række tiltag, der præciserer opgaven:

- arbejdet med fagenes ordbog fortsættes og udbygges. De absolut centrale ord og begreber for årgangen føres undervejs ind i mappen. Det kunne være de begreber, der nævnes i trinmålene, som fx: magnetisme, korrosion, tyngdekraft, temperatur, tryk, luftfugtighed, fotosyntese, respiration, næringsstoffer... Det må ikke blive for mange ord og begreber, da det er en tidskrævende proces. I stedet for at gøre denne disciplin lærerstyret, må eleverne på denne årgang selv vurdere, hvilke ord og begreber, der er de centrale – evt. med efterfølgende vejledning af læreren.

- Eleverne skal selvstændigt kunne skelne mellem teksttyperne berettende, beskrivende, forklarende, instruerende og diskuterende tekster. Eleverne bør af sig selv tage hensigtsmæssige notater alt efter teksttype.

- Koordinator indbyrdes, hvem af jer der på et tidspunkt lader eleverne bruge elevens læsehuskeliste

Historie og samfundsfag

- Den berettende teksttype, som eleverne kender fra tidligere års historieundervisning suppleres nu med en væsentlig større del af beskrivende og diskuterende tekster fra samfundsfag.

- Bliv ved med at minde om formålet med at læse de enkelte teksttyper. I forbindelse med lektielæsning bør det nu kunne kræves af eleverne, at de tager hensigtsmæssige notater til samtlige tekster, enten i form af tidslinjer, kolonnenotater, kompositionsdiagrammer, tekstproblemløsning, Venn-diagram eller egne udviklede metoder.

- Eleverne skal naturligvis stadig forholde sig kildekritisk til teksterne.

- Arbejdet med fagenes ordbog fortsættes.

Læsning i fagene generelt

- Eleverne forventes nu at kunne opstille læseformål mere selvstændigt – det bør dog foregå i et vejledende samarbejde med læreren. Læsehuskelisten bruges nu fast af eleverne. Læreren fungerer som katalysator i denne sammenhæng.

- Arbejdet med notatteknikker bør foregå som et led i arbejdet med læseformål og teksttyper. Således at elevernes forståelse for sammenhængen mellem teksttype, læseformål og notatteknik udvides.

LÆSNING I 9. KLASSE

MÅL FOR LÆSNING I DANSK

Det talte sprog:

- Læse tekster flydende op med tydelig artikulation og fortolkende betoning, samt bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og kommunikationssituation

Det skrevne sprog – læse:

- Beherske sikre og automatiserede afkodningsstrategier til læsning af alle tekster

- Læse sprogligt udviklende tekster

- Bruge ordforklaring, opslagsværker, ordbøger og søgning på internet som et naturligt redskab til forståelse af ord og fagudtryk

- Anvende hensigtsmæssige læseteknikker

- Fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form

- Læse skøn- og faglitteratur hurtigt og sikkert

- Læse sig til viden i fagbøger, aviser, opslagsværker og på internet

- Læse med høj bevidsthed om eget udbytte af det læste

- Fastholde hensigtsmæssige læserutiner med henblik på en langsigtet læsekultur

- Foretage målrettet og kritisk søgning af skøn- og faglitteratur på bibliotek og digitale medier til egen læsning og opgaveløsning

- Læse norske og svenske tekster

IDEER TIL, HVORDAN MÅLENE OPNÅS

Dansk

- Eleverne skal trænes i forskellen på højtlesning og oplæsning. I forbindelse med oplæsning af tekster kunne der arbejdes med at lade elever vælge centrale tekststykker/ uddrag som de finder særligt vigtige for tolkningen af teksten.

- På 9.årgang forudsætter vi, at eleverne mestrer de forskellige læsemetoder og har et bredt udvalg af forståelsesstrategier, de kan trække på.

- Det er lærerens opgave at fastholde eleverne i at være opmærksomme på hvilke læsemetoder de anvender

og hvornår.

- Læreren skal ligeledes fastholde og opmuntre eleverne til at bruge forståelsesstrategier, når de læser.

**ARBEJDET
MED
LÆSNING
SKAL
FREMGÅ
AF
ÅRSPLANERNE
I
ALLE
FAG**

MÅL FOR LÆSNING I ANDRE FAG

Matematik

- Læse faglige tekster samt forstå og forholde sig til informationer, som indeholder matematikfaglige udtryk

- Opstille, behandle, afkode, analysere og forholde sig kritisk til modeller, der gengiver træk fra virkeligheden, bl.a. ved hjælp af regneudtryk, tegning, diagrammer, ligninger, funktioner og formler

- Opstille, afgrænse og løse både rent faglige og anvendelsesorienterede problemer og vurdere løsningerne bl.a. med henblik på at generalisere resultater

- Skelne mellem definitioner og sætninger

Biologi, geografi og Fysik/kemi

- Læse og forstå informationer i faglige tekster

Historie og kristendoms-kundskab

- Eleverne skal kunne forstå den berettende teksttype og med hjælp kunne problematisere indholdet bl.a. ved hjælp af tekstproblemløsning

- Eleverne skal kunne forholde sig kildekritisk til informerede tekster

- Eleverne skal have en høj bevidsthed om deres udbytte af læsningen

- Eleverne skal have kendskab til væsentlige ord og begreber inden for fagenes terminologi. Eleverne skal kunne fastholde det væsentlige i en tekst ved hjælp af stikord, resumé, referat, tidslinje og kolonnennotat

Læsning i fagene generelt

- Eleverne undervises i fagbøgernes indhold og opbygning.

- Eleverne skal præsenteres for – og i samarbejde med læreren kunne skelne mellem berettende, beskrivende,

forklarende, instruerende og diskuterende teksttyper

- Eleverne skal med hjælp fra læreren kunne anvende relevante notatteknikker set i forhold til teksttypen

Læsning i fagene generelt

Det forventes nu, at elevernes arbejde med læseformål og notatteknik er så automatiseret, at eleverne selvstændigt arbejder med at tilpasse notatteknikker til egne lærings og forståelsesstrategier.

LÆSEFORSTÅELESSTRATEGIER OG ANDRE LITTERATURPÆDAGOGISKE VÆRKTØJER

En læseforståelsesstrategi er en bevidst, målstyret handling, der kan udføres før, under eller efter læsningen af en tekst med henblik på forskellige elementer af læseforståelsen.

- elaboreringsstrategier: brugestil at bearbejde den nye viden, så den integreres med elevens baggrundsviden
- overvågningsstrategier: bruges til at evaluere egen forståelse

Strategierne deles i 4 hovedkategorier:

- hukommelsesstrategier: bruges til at repetere dele af teksten for at huske den
- organisationsstrategier: bruges til at skabe overblik

I det efterfølgende er vist en rækkeforslag til anvendelsen af sådanne strategier eller værktøjer, både før, under og efter læsning.

Før læsning af en tekst	
Genrekendskab teksttypekendskab	Hvis genren er kendt af eleverne, så lad dem genopfriske genrekendetegnene før læsningen begynder. Kendte og forventelige strukturer hjælper på forståelsen.
Forfatterkendskab	Måske har en eller flere af eleverne læst andet af samme forfatter – lad dem fortælle.
Emnekendskab	Fælles samtale om det emne, som teksten behandler.
Periodekendskab	Fælles samtale om den tid, teksten er skrevet i – eller den tid, handlingen foregår i.
Titlens betydning	Lad eleverne komme med forudsigelser ud fra tekstens titel, måske kapiteloverskrifter. Gennemføres evt. som hurtigskrivning.
Svære ord	Hvis teksten indeholder svære ord eller begreber, så gennemgå dem med klassen, før eleverne skal læse teksten.
Ordkendskabskort	Svære, centrale ord eller begreber behandles grundigt på denne måde
Stil deres nysgerrighed	Hvis det er meningen at eleverne skal løse opgaver efter at have læst teksten, så lad dem se opgaverne før de går i gang med at læse. Læsning er altid nemmere, hvis man kender formålet.
VØL model	Velegnet til at tydeliggøre, hvad eleven lærer ved at læse teksten
Tip en tekst	Læreren laver på forhånd en tipskupen med sande og falske udsagn fra teksten, der skal læses. Eleverne gætter og retter til under læsning – eller samlet gennemgang efter endt læsning.
Lærers oplæsning	Ind imellem kan det give en god forforståelse og sikre en god begyndelse for alle, hvis læreren læser den første bid af teksten højt.

Under læsning af en tekst	
FARAO læsning	Eleverne læser i grupper. Hvert medlem i gruppen har en opgave. Bruges normalt til faglig læsning, men den kan sagtens bruges til skønlitteratur også. Se eksempel her .
Rollelæsning	Sikrer at alle forstår hvert afsnit, før der læses videre. Mest relevant ved tekster, der er sprogligt svære for eleverne. Der er 4 roller, en oplæser, en referent, en overskriftsmester og en sammenhængsmester. Oplæseren læser første afsnit. Referenten giver et referat af det vigtigste indhold. Overskriftsmesteren finder en dækkende overskrift, som alle skriver ned, sammenhængsmesteren forklarer sammenhængen med det forudgående eller prøver at forudsige, hvad der følger. Rollerne roterer med uret og næste afsnit læses.
Meddigtning	Kan bruges på rigtig mange måder! Tvinger læseren til at forholde sig aktivt til det læste. Eleven må ikke lave om på noget af det læste, men må gerne finde på nyt.
Moddigtning	Eleven må gerne lave om på noget af det læste. Hvad nu hvis...
Skyg en person	Eleven noterer ned, hver gang der kommer oplysninger om en bestemt person i teksten.
Citatmosaik	Bruges til at lave en personbeskrivelse på en lidt anderledes måde. Personen tegnes på et stykke papir og rundt om personen placeres talebobler med citater af personen. Citaterne skal sige noget om, hvordan personen er.
Logskrivning	Elevens egne tanker om det læste noteres ned undervejs.
Lav overskrifter til kapitler	God øvelse til at vise læseforståelse, hvis ikke kapitlerne har navne i forvejen. Kan også bruges til faglige tekster, hvor hvert afsnit eksempelvis gives en overskrift.
Synsvinkelskift	I tekster med en jeg-fortæller er denne metode måske mest oplagt. Rigtig god til at vise forskelle på personers væremåder – og så selvfølgelig til at sætte fokus på det litteraturanalytiske begreb synsvinkel!
Børn/voksne	Lad eleverne lave teksten om. Hvis hovedpersonerne er børn, så lav dem om til voksne, men behold samme motiv og tema! Rigtig god øvelse til netop at sætte fokus på det, der ikke ændrer sig – motiv og tema!
Stikord/overstregning/ understregning	Find stikord i teksten, der efterfølgende kan bruges til at huske indholdet.
Biodigt	Anderledes måde at lave en personbeskrivelse på. Linje 1: fornavn, linje 2: 3 tillægsord om personen, linje 3: slægtsforhold 3 eksempler, linje 4: elsker/holder af/kan lide 3 eksempler, linje 5: Føler... 3 eksempler, linje 6: trænger til... 3 eksempler, linje 7: frygter... 3 eksempler, linje 8: giver... 3 eksempler, linje 9: ønsker... 3 eksempler, linje 10: efternavn
Hvem er du? kort	Bruges til personbeskrivelser, fokus på indre personkarakteristik
dobbeltnotat	En kolonne, hvor eleverne skriver ned, hvad der sker på linjerne, en kolonne hvor de skriver ned, hvad der sker mellem linjerne og en kolonne, hvor de skriver, hvad de synes om det. Tvinger læseren til at nærlæse! Skal kun laves for korte tekststykker!
Årsag-følge kort	Bruges til at gennemskue led i forklarende, faglitterære tekster
kompositionsdiagram	Bruges til at strukturere indholdet i beskrivende, faglitterære tekster, fx taksonomier
mindmap	Bruges til at strukturere indholdet i beskrivende, faglitterære tekster, fx taksonomier
Spændingskurve	Fokus på komposition
Sæt manglende oplysninger ind i teksten	Øge opmærksomhed på alt det, der står mellem linjerne. Kan også bruges i matematik!
Tidslinje	Bruges til at strukturere begivenheder i berettende tekster
kolonnenotat	Bruges til at strukturere begivenheder i berettende tekster

Efter læsning af en tekst	
Resumé	Kort gengivelse af en tekst med egne ord i selvvalgt rækkefølge
Referat	Lidt længere gengivelse af en tekst, med tekstens egne ord og i tekstens rækkefølge
Opsummering	Meget kort sammenfatning af det væsentligste indhold i en tekst
Berettermodel	God til at gennemskue opbygningen/kompositionen i en film eller en fortællende tekst fx noveller: Anslag, præsentation, uddybning, point of no return, konfliktopbygning, klimaks/konfliktløsning, udtoning
Fortælleansigter	Analyseværktøj i de mindre klasser, fokus på tid og sted (det ene øje), hovedpersoner (det andet øje), problem (næsen), hændelser (munden)
fortællingskort	Analyseværktøj for lidt større elever, personer, tid sted, problemet, målet, handlingen, udbyttet
Eventyrbro	Kompositionsværktøj i de små klasser – velegnet til eventyr
Aktantmodel	Strukturalistisk tilgang til fx et eventyr: giver – objekt – modtager, hjælper - subjekt - modstander
Kontraktmodel	Komposition i fortællinger fx eventyr: kontrakt, kontraktbrud, uderummet, bodsvandring med skadesgenoprettelse, prøvebeståelse, selvovervindelse, genetablering af kontrakt
Procesnotat	Til tekststykker i matematik
Venn diagram	Bruges til sammenligninger i fx diskuterende, faglitterære tekster
Tekstproblemløsning	Bruges til at gennemskue struktur i diskuterende, faglitterære tekster, men kan også bruges i berettende tekster som et problematiserende værktøj
5 spørgsmål	Læs teksten, find 5 spørgsmål som du synes det er vigtigt at få svar på, sådan at du synes du har forstået teksten fuldt ud, formuler de fem ting som spørgsmål, diskuter de forskellige foreslåede spørgsmål med en eller flere kammerater – svar på spørgsmålene
Spørgsmål til teksten Læreren laver spørgsmålene til eleverne eller eleverne laver spørgsmål til hinanden	Led og find: Svaret finder vi et bestemt sted i teksten (på linjerne) 1. 2. Led og tænk: Svaret finder vi flere steder i teksten (mellem linjerne) 1. 2. Svaret findes ikke direkte i teksten, der findes ikke et bestemt svar: Vi må reflektere, bruge vores viden om verden og viden om andre temaer (ud over linjerne) 1. 2.
Det litterære klatretræ	De yderste blade (de mest enkle elementer): Tid, sted, personer, miljø – på linjerne Træets grene: motiv, personskildringer, miljøbeskrivelser, indre monologer – på og mellem linjerne Træets stamme: tema, genrekendskab, synsvinkel, komposition – bag om linjerne, læser tolkende Træets rodnet: tema, budskab, litterære principper og traditioner – tolkende, reflekterende, perspektiverende
Find et vigtigt sted...	Tvinger læseren til at indtage en aktiv læseindstilling
Dramatisering	Velegnet til at gå i dybden med ethvert tekststykke
Tableau	Velegnet til at gå i dybden med ethvert tekststykke
Lav tegneserie	Værktøj til at gennemskue kompositionen i en tekst
Omskriv til anden genre	Velegnet til sproglig og stilistisk opmærksomhed – og genrekendskab!
Den varme stol	Godt værktøj til at komme helt til bunds i en personkarakteristik. En elev ”er” en person fra teksten, resten stiller spørgsmål.
paneldiskussion	Som ovenfor, men med mulighed for at få flere elever involveret – kan fx også bruges til at lade eleverne være personer fra flere forskellige tekster – eller måske fra flere forskellige perioder.

EKSEMPEL PÅ LÆSEHUSKELISTE TIL BRUG I UDSKOLINGEN

Fremgangsmåde ved læsning af faglige tekster

1.A Orienteringslæsning: Kig på overskrifter, mellemoverskrifter, illustrationer osv. Aktivering af forhåndsviden.

1.B Skim teksten: Forsøg at bestemme teksttype og læseformål – giv et bud på hvad teksten handler om.

2. Nærlæs nu teksten: Indebærer altid skrivelæsning, ukendte ord slås op, der læses evt. igen. (faglæreren kan her vælge at give eleverne en notatteknik)

3. Skriv ned hvad teksten handlede om (fungerer som et slags svar til læseformålet) (Huskelisten hænger fx på væggen i alle klasser og faglokaler)

EKSEMPEL FRA HISTORIE PÅ 7. ÅRGANG

Generelt om historiske tekster gælder det, at de meget ofte tilhører den berettende teksttype. Formålet med en berettende tekst er som hovedregel at fortælle om en række begivenheder, enten for at underholde eller for at informere. Teksterne er kronologisk bygget op og beskriver hændelser, der er en konsekvens af – og/eller får indflydelse på andre hændelsesforløb.

Teksternes komposition vil ofte minde om skønlitterære tekster, med en begyndelse, en midte og en afslutning.

For læseren vil formålet med læsning af en berettende tekst ofte være at få indblik i begivenhederne i den rækkefølge, de bliver fortalt i. Jeg vil derfor lære eleverne at benytte følgende læseforståelsesstrategier som hjælp til deres læseforståelse:

- Tidslinje
- To kolonne notat

• **Tekstproblemløsning**
Fra i år vil eleverne støde på en lang række centrale ord og begreber, som det er vigtigt, at de forstår og husker. Jeg vil derfor lade eleverne lave en fagets ordbog, som vi fylder ord i, efterhånden som de dukker op. Derudover vil hver periode afsluttes med meget åbent formulerede opgaver fra min side, hvor eleverne selv skal formulere længere svar.

Ved årets afslutning gennemfører alle tre klasser et

projekt opgaveforløb i dansk, som jeg vil kæde sammen med historie, således at eleverne gradvist vænner sig til at udfærdige problemformuleringer og arbejde projektorienteret.

Faglig læsning i matematik:

Eleverne har arbejdet med faglig læsning i matematik siden 4. klasse.

De fleste af nedenstående ting er kendt stof eller velkendte metoder for eleverne. De er nævnt i tilfældig rækkefølge, og der arbejdes kontinuerligt med det i undervisningen.

Forhåndsviden

Jeg vil fortsat arbejde med at aktivere eleverne forhåndsviden om emnet, inden vi går i gang med et nyt kapitel i bogen. Bladr kapitlet igennem sammen. Hvad

ved vi i forvejen? Hvad skal vi lære? Evt. som brainstorm eller tankekort.

Tekstopgaver Eleverne har siden 5. klasse arbejdet med matematiknotater i forbindelse med tekstopgaver i matematik. Jeg oplever, at en del af dem synes, det er mere besværligt end givtigt, så jeg kunne godt tænke mig i år at få dem til at forbedre matematiknotaterne og selv lave en ny form, som bliver mere brugbar for den enkelte.

Guldorn
Jeg vil fortsat lade eleverne lave deres egne guldkornsider efter hvert emne. Siderne gemmes i plastikchartek og fungerer, som elevernes egen matematikordbog, hvor de tegner, forklarer, fortæller og give eksempler på de vigtigste begreber.

Plancher

Jeg kunne godt tænke mig at indføre, at vi i klassen hængte plancher op med relevante ord i perioden med emnet. Jeg ved endnu ikke helt, hvordan jeg har tænkt mig det og om det er mig eller eleverne, der skal lave dem.

Grafiske fremstillinger

Arbejde med at aflæse tabeller og diagrammer og selv fremstille dem, så de bliver forståelige for andre.

Matematiksproget
Arbejde med bevidstgørelsen om passiviteten i matematiksproget. At gøre det passive sprog aktivt. Jeg forsøgte lidt sidste år at italesætte det, men det er fortsat noget flyvsk og svært.

LÆSEVEJLEDERNES OG SPECIALCENTRETS OPGAVER

I skoleåret 2009-2010 er der to læsevejledere og et specialcenter til at varetage følgende funktioner:

Det forebyggende arbejde:

- Udarbejde forslag til skolens og afdelingernes læsepolitik og læsestrategi
- Gennemføre kursus for dele af lærergruppen med henblik på videregående og optimering af faglige kompetencer
- Undervise lærere i anvendelse af gruppetest på klassetrinnet og understøtte dansklærere med opgørelsen og vejlede årgangens og afdelingens lærere om opfølgning på årgangens testresultater
- vejlede i udførsel af forskellige korte kurser – fx faglige læsekurser på hold eller i hele årgangsteam
- Støtte team i at udarbejde læseplaner i læsning og deltage i årgangsmøder med henblik på at støtte i tilrettelæggelse af undervisning – herunder læsning i alle fag
- Være ansvarlig for, i samarbejde med medicenteret, at tilrettelægge mere målrettede aktiviteter til særlige

grupper – fx tosprogede elever eller særlige læseinitiativer

- Vejlede i forhold til læseindlæring, læseforståelse, læseteknikker, læsestrategier, og læseevaluering m.m.
- Observere og vejlede eller supervisere i forhold til faktisk forekommende læseundervisning
- Udarbejde / vedligeholde samlingen af tekster fx indenfor kanonteksterne

Det foregribende arbejde:

- Stå for eller vejlede årgangsteamene i gennemførelse af forskellige kurser
- Teste årgange og enkeltelever i samarbejde med klassens faste lærere

Det indgribende arbejde:

- Rådgive lærere, der varetager den indgribende læseundervisning

